

Upravništvo Ljubljana Knaflejeva 3
— telefon števil 3122 3123 3124
3125 3126
Inseratni oddelek Ljubljana Selen-
burgova ul. — tel. 3492 in 3392
Podružnica Maribor Grajski trg št. 7
— telefon št. 2453
Podružnica Celje Kocenova ulica 2
— telefon št. 190
Računi pri ošt. ček zavod Ljub-
ljana št. 17.749.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno 25 din.
Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo:
Ljubljana, Knaflejeva ulica-5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126, Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon št. 253;
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Položaj nevtralec

V razpletu sedanje vojne lahko smatramo položaj nevtralec za osrednji problem obeh vojnih taborov, seveda za vsakega izmed njih s posebnimi vidiki. Za zapadni velesili je odločitev malih držav za politiko nevtralnosti v sedanji vojni razumljiva glede na slogo njihovih nezavarovanih držav da se z vmešavanjem v obračune med velesilami ne izpostavijo še večjim nevarnostim. To stališče malih držav se zdi še toliko bolj razumljivo glede na okolnost, da so izven sedanje vojne ostale tudi nekatere velesile. Toda na zapadu skušajo volivati na nevtralec s slikanim nevarnosti, ki lahko nastanejo za ne v nadaljnjem razpletu sedanje vojne. V tem smislu smo slišali v zadnjem času svarilne izjave angleških in francoskih državnikov, ki so izvenole v vrašanje, ali ni račun nevtralnih držav o nevmešavanju v sedanjo vojno iz skrbi za lastno varnost nevarne predvsem zanje same. Anglija in Francija izhaja pri tem, kakor znano, s stališča, da more samo njuna končna zmaga zagotoviti vsem malim narodom Evrope njih državno samostojnost, neodvisnost in svobodo. Problem nevtralnosti se torej na zapadu postavlja predvsem kot vprašanje, ali je nevtralnost koristna za same nevtralece.

V povsem drugačni luči pa se nam ta problem prikazuje z nemške strani. Ne gre samo za moralno ali pravno vrašanje o spoštovanju nevtralnosti v sedanji vojni, temveč predvsem za politično vrašanje, ali je spoštovanje nevtralnosti za Nemčijo v sedanjem položaju koristno ali ne. Račun koristnosti nima nobene zveze z moralnimi ali pravnimi obvezami glede nevtralnosti. Nemci namreč ne glede na te obveze zatrijujejo, da jim spoštovanje nevtralnosti narekujejo njih neposredni interesi in da je v tem za nevtralec največje jamstvo njihove nevtralnosti. Nemški interesi so deloma gospodarskega, deloma strateškega značaja.

Z gospodarskega vidika je izven dvoma, da so nevtralne države Nemčiji potrebne, saj tvorijo, kakor pravijo Nemci, »gospodarsko Siegfriedovo črto tretjega raiha«. Kakor smatrajo Siegfriedovo utrbeno linijo za zid proti sovražni vojski, tako smatrajo »Siegfriedovo gospodarsko linijo« ali nevtralne države za zid proti angleški blokadi nemškega uvoza in izvoza. Ta gospodarski vidik je v večini primerov odločilnejši od strateškega. Ako namreč izvajamo Belgijo in Nizozemsko, ki sta v posebnem strateškem položaju, ker tvorita nevtralni pas med obeh vojnima taboroma, gleda Nemčija na vse ostale nevtralece predvsem kot na svoje dobavitelje in presoja njihovo politiko v prvi vrsti s tega vidika. Vojaški interesi Nemčije so torej v presoji položaja nevtralnih držav vsaj trenutno manjšega pomena od gospodarskih interesov.

To nemško gledanje na položaj nevtralec v sedanji vojni nam pojasnjuje dve značilni polemiki notri nemške politike glede nevtralnosti. Na eni strani obtožujejo v Berlinu Anglijo da skuša s svojimi pritiski na nevtralne države razbiti »gospodarsko Siegfriedovo linijo Nemčije«, na drugi strani pa očita nevtralnim državam, da so nasproti tem angleškim poskusom preveč pasivne. Nemčija se namreč postavlja na stališče, da bi morali nevtraleci sami skrbeti za svobodo svoje trgovine in reagirati proti slehernemu nasprotnemu poskusu. V kolikor pa so za to preslabi, postajajo skrivni angleške politike proti Nemčiji, s čimer več ali manj izgubljajo svojo nevtralnost.

V vojaškem in političnem pogledu pa očita v Berlinu nevtralcem tri stvari. Nekateri nevtraleci, kakor na primer Belgija in Nizozemsko, so podvezeli vojaške ukrepe samo na meji z Nemčijo. V Bruslju in Haagu odgovarjajo na te očitke, da so dolžni poskrbeti za svojo varnost predvsem na mejah kjer se tudi sosed oborožuje. Drugi očitki Berlina je namenjen onim državam ki so prevzele jamstva Anglije in Francije proti morebitnim napadom od zunaj, češ da s tem »kompromitirale svojo nevtralnost«. Posebno ostri so nemški očitki na naslov Turčije, ki jo v Berlinu zaradi obrambne zveze z zapadom smatrajo za nemško nasprotnico, da si je tudi ona ostala izven vojne. Zlasti pogosti pa so nemški očitki vsem nevtralnim državam brez razlike, da ne pazijo dovolj na pisanje svojih listov, ki da očitno kršijo nevtralnost. V tej zvezi se postavlja v pretres in polemiko preč problem tako zvane »ideološke nevtralnosti« ali kontroliranje javnega mnenja in tiska v nevtralnih državah.

O tem vrašanju ki je s političnega vidika najbolj zanimivo v razpravah okoli nevtralnosti, se razvija v zadnjem času vedno bolj ostra polemika, zlasti med nemškimi in švicarskimi li-

Vladna kriza v Bolgariji

Vlada dr. Kiosevanova je včeraj odstopila in je dobil mandat za sestavo nove vlade dosedanjí prosvetni minister Bogdan Filov

Sofija, 15. febr. p. Vlada dr. Kiosevanova je podala ostavko ter jo je kralj Boris sprejel. Ostavka za bolgarsko politično javnost ni prišla nepričakovano. Delno so se pojavila že pred volitvami, zlasti pa po njih v vladi sami huda nesoglasja. Skoraj vsi ministri dosedanje vlade so bili nezadovoljni z dosedanjim notranjepolitičnim smerjo vlade dr. Kiosevanova. Izbruh krize, ki se je pojavila že pred nekaj tedni, se je odlašal samo zaradi zunanjepolitičnih dogodkov, ker niso hoteli dati tej čisto notranjepolitični krizi značaja, kakor da bi nastala pod vplivom inozemstva.

V Sofiji poudarjajo, da je kriza vlade izključno notranjepolitična zadeva. Vse verzije, ki bi morale predstavljati kako drugačno tolmačenje, že v naprej odklanjajo.

Uradno je bil poverjen mandat za sestavo nove vlade profesorju arheologije Bogdanu Filovu, ki je izrazil nepolitično osebnost. V vlado je vstopil prvič meseca novembra leta 1938 kot minister za prosveto. Pojavila pa se je tudi trditve, da bi novo vlado povsem gotovo sestavili dosedanjí bolgarski poslanik v Beogradu dr. Popov, dočim bi notranje ministrstvo prevzel dosedanjí prometni minister Gabrovski. V političnih krogih naznačajo kot povsem gotovo, da dr. Kiosevanov ne bo sestavil nove vlade.

Razne verzije o ozadju krize

Sofija, 15. febr. j. (Havas) Ostavko bolgarske vlade si tolmačijo kot posledico spora med predsednikom vlade Kiosevanovom in ministrom za poljedelstvo Adrianovom zaradi potrditve nekaterih poslancev, izvoljenih na zadnjih volitvah v sobranje. V poučenih krogih sodijo, da bo težko doseči kako poravnava v nastalem sporu in je sodba o morebitnem razpletu vladne krize zaenkrat skoraj nemogoča. V političnih krogih skoraj odstop bolgarske vlade spravi v zvezo z nenadnim povratkom bolgarskega poslanika v Beogradu Ivana Popova, ki je bil včeraj brzojavno poklican iz Beograda.

Sofija, 15. febr. s. (Associated Press). Kakor poročajo, je prišlo do odstopa vlade Kiosevanova zato, ker so nastali v vladi spori glede politike do sovjetske Rusije. Minister Bogdanov je zahteval čim večje zblizanje s sovjetsko Rusijo.

Nova vlada že danes

Sofija, 15. febr. p. V dobro poučenih krogih se je nocoj pozno zvečer izvedelo, da je lista nove vlade v glavnem že sestavljena in da bo nova vlada imenovana še ponoči ali najkasneje jutri zjutraj. Ministrski predsednik in prosvetni minister bo dr. Bogdan Filov, notranji Peter Gabrovski, zunanji Ivan Popov, minister vojske pa general Daskalov. Večina ministrov pa ostala dosedanja. Novi zunanji minister Ivan Popov je sedanji bolgarski poslanik v Beogradu.

Zunanja politika ostane nespremenjena

Sofija, 15. febr. br. Do nocoj ob 21 uri še ni bilo nikake rešitve glede sestave nove vlade. V merodajnih krogih pa že sedaj naglašajo, da bo ostala bolgarska zunanja politika ne glede na sestavo nove vlade nespremenjena. Kiosevanovu je bilo ponudeno mesto bolgarskega poslanika v Rimu, ki ga bo sprejel.

Bolgarska politika v madžarski luči

Budimpešta, 15. febr. b. »Pester Lloyd« je objavil od svojega bolgarskega poročevalca zanimiv članek o bolgarski zunanji politiki, v katerem pojasnjuje najprej bolgarske zahteve in pripominja, da se je Bolgarija postavila za sedaj na stališče nevtralnosti ne le napram obeh vojnima taboroma, temveč tudi napram vsem balkanskim nevtralcem. Me tem ko so Turčija, Grčija in Rumunija prevzele angleško-francoska jamstva, je Jugoslavija v sodelovanju z Italijo in Madžarsko na liniji stroge nevtralnosti. Bolgarija pa je v sredi med obeh tema skupinama.

Inozemski opazovalci v bolgarski prestolnici so mnenja, da je Bolgarija pripravljena na sleherni spremembi, ki bi mogla nastopiti. Bolgarija bi po njihovem mnenju nastopila, čim bi se Rusija pojavila s

sti. V svoji zadnji številki je v to temlemitko posegla tudi dunajska strokovna revija »Zeitschrift für öffentlichen Recht«, ki objavlja dve razpravi o tem vrašanju s povsem nasprotnimi zaključki. Norveški pravnik Edvard Hambro odklanja zahtevo po »ideološki nevtralnosti« kot nasprotno mednarodnemu pravu in osnovnim načelom o nevtralnosti, češ da obveza o nevtralnosti ne more omejevati javnega mnenja in mišljenja v nobeni nevtralni državi. Kontrola nad javnim mnenjem je izključno notranja zadeva nevtralnih držav. Poskus volivanja na javno mnenje od zunaj ali omejevanje svobode misli po drugih državah predstavlja nedonutno vmešavanje v notranje zadeve in s tem kršitev ne le

svojimi zahtevami do Besarabije. Vendar pa si v treznih bolgarskih krogih ne delajo v tem pogledu nobenih iluzij, ker morajo že v naprej računati z reakcijami z drugih strani. Zanimivo je, pripominja poročevalec, da je omiljenje napetosti med Bolgarijo in Turčijo ter poglabitev sodelovanja med obeh državama v zadnjem času pripisati predvsem posredovanju angleškega poslanika v Sofiji, ki velja za enega najbolj popularnih sofijskih diplomatov. Zaradi angleških in francoskih jamstev Rumuniji so Bolgari sicer še precej nezaupljivi napram zapadu toda velik del te nezaupljivosti je pripisati tudi aglinemski propagandi. Tej nasproti poudarja propaganda zapadnih zaveznikov, da so ti odločno za ohranitev bolgarske nevtralnosti, ki ji od njih ne preti nobena nevarnost.

Odnosje Bolgarije do Nemčije odpreja predvsem gospodarski interesi obeh držav saj je Bolgarija v izvozu svojih pridelkov navezana predvsem na nemški trg. Toda v zadnjem času je opaziti značilno naraščanje ruskega vpliva, ki se ne kaže več samo v kulturnem pogledu, temveč tudi na gošpodarskem področju, odkar sta Sofija in Moskva sklenili znano trgovsko pogodbo, ki utegne v kratkem odpraviti nemški monopol nad bolgarskim izvozom. Značilno je, pripominja madžarski poročevalec, da je Rusija objubila Bolgariji znatne dobave petroleja, kar je v nasprotju z dozlevnimi težavami Rusije v pogledu dobavljanja iste surovine Nemčiji. Mnogo se govori, zaključuje poročevalec svoj dopis, tudi o graditvi ruskih pomorskih oporišč na bolgarski črnomorski obali. Te vesti je bolgarska vlada sicer demantirala, toda nobe-

nega dvoma ni, da bo skušala Rusija izriniti bolgarske simpatije tudi v vojaškem in strateškem pogledu.

Vest o nepričakovani demisiji Kiosevanove vlade je vzbudila v madžarskih krogih veliko pozornost prav iz zunanjepolitičnih razlogov, dasi si po prvih vestih tudi tu še ne morejo ustvariti jasne slike o ozadju te demisije. Kriza bolgarske vlade pa je v zvezi s celotnim razvojem na evropskem jugovzhodu po beograjski konferenci Balkanske zveze vzbudila izredno pozornost in je zato razumljivo, ako posvečajo sedaj v Budimpešti posebno pažnjo razvoju notranjih priilik v Bolgariji.

Med Madžarsko in Rumunijo

Curich, 15. febr. z. Balkanski dopisnik »Neue Zürcher Zeitung« poroča da so v Jugoslaviji zelo presenečeni zaradi nove napetosti med Madžarsko in Rumunijo in zaradi obnovljene revizionistične kampanje Madžarske. Čeravno kažejo v Beogradu enako razumevanje za madžarske zahteve kakor za rumunske težnje, smatrajo da sedaj ni čas da bi se na ta način »reševali« obstoječi spori. Jugoslavija upa, da bo tudi Italija zastavila ves svoj vpliv la se napetost med Budimpešto in Bukarešto izgleda in da bo na obeh straneh navetovala zmernost. Jugoslavija te enakega mnenja kakor Italija da treba vse revizije in teritorijalne spremembe odgoditi do konca vojne. Izgleda da so bili v tem pogledu sprejeti izvestni sklepi tudi na nedavnih konferenci Balkanske zveze, ki je

trdno odločena očuvati svojo nevtralnost in obstoječe spore odgoditi do konca vojne.

Rim, 15. febr. z. Budimpeštanski dopisniki italijanskih listov so glede napetosti, ki je znova nastala med Madžarsko in Rumunijo, dokaj pesimistični. V Rimu ta nezaželjeni razvoj ocenjujejo v Podunavju zelo obžalujejo, ker Rim nujno želi, da se v tem delu Evrope za vsako ceno ohrani mir. Merodajni činitelji v Rimu naglašajo naj v Budimpešti nikoli ne pozabijo, da je imela in bo imela italijanska vlada pri vseh svojih razgovorih, ki jih vodi v tem delu Evrope s tamošnjimi vladami, vedno v mislih tudi madžarske interese. Madžarska pa mora tudi vedeti, da so prijateljski odnosi v Podunavju predpogoji za ohranitev mira.

Maniug in sedanji režim v Rumuniji

Bukarešta, 15. febr. s. (Associated Press). Bivši ministrski predsednik dr. Manu je izjavil danes v razgovoru z novinarji da je za Rumunijo brezpogojno potrebno, da se postavi na stran zapadnih velesil, če hoče ohraniti svojo svobodo. Kritiziral je politiko sedanje rumunske vlade, ki skuša vzdrževati ravnotežje med gospodarskimi zahtevami velesil in Nemčijo. Manu je dejal, da mora biti v Rumuniji obnovljen demokratski režim in svobodne ustanove, ker je edino na ta način mogoča obramba proti boljševizmu in nacionalnemu socializmu.

Goeringova ges'a za l. 1940

Navodila nemškega gospodarskega diktatorja kmetom — Večja produkcija in manjši konzum, ali več delati manj jesti

Berlin, 15. febr. br. Nocoj je imel predsednik ministrskega sveta za državno obrambo in vodja gospodarske štiriške maršal Göring po radiu nagovor na nemško kmetstvo in podeželsko ljudstvo. V svojem poudarjajo, da je v velikih potezah orisal pomen kmetijstva za narodno gospodarstvo in njegov pravi poseben pomen v sedanji veliki mednarodni borbi, ki je Nemčija zaradi blokade v glavnem navezana na svojo lastno produkcijo. Poudaril je, da polagajo Angličje posebno važnost na blokado in preprečitev uvoza najvažnejših življenjskih potrebščin, kakor masti in podobno, kar vedo da bi s tem zadeli Nemčijo na najbolj občutljivem mestu. Nemčija ima sicer velike zaloge, vendar pa je to le skrajna rezerva. Zato je predvsem potrebno, da se poveča produkcija. Razumem težave nemških kmetov, ker so kmetije ostale brez voditeljev, moških delovnih moči in vprežne živine, toda to ne sme zbuditi malodušja. Za obdelovanje zemlje bodo kmetijam dodeljeni poljski in inozemski delavci.

Govorec o splošnih težavah, s katerimi se mora Nemčija boriti, je omenil Goering tudi pomanjkanje premoga. V resnici je premoga po zopetni pridobitvi premogovnikov v Šleziji dovolj, nastale pa so težave v dovozu, kar je predvsem posledica izredne zime in mraza. Oblasti si in bodo storile vse, da se take težave odstranijo.

Za kmetijstvo velja letos geslo: vsak hektar zemlje se mora obdelati in posejati. Vsaka ped zemlje se mora izkoristiti. Najvažnejša je gojitve oljnih rastlin. Zato je bilo odredjeno, da se mora zasadiiti z oljnatimi rastlinami najmanj 200.000 ha. Gojitelja oljnih rastlin bodo preleteli posebne nagrade, razen tega pa se bodo povišale odkupne cene. Prav tako se mora povečati pridelava sladkorne pese in krompirja, najmanj za 10 do 15%. Posebno važna je setev ranega krompirja. Manj donosni pašniki se morajo spremeniti v njive in osaditi s krompirjem. Za vsak na ta način pridobien hektar plodne zemlje bo država plačala 240 mark nagrade. Večji pridelki krompirja naj omorežijo obsežneše svinjere, ki je najbolj važna za pridobivanje sline in masti. Tu se treba zastaviti vse sile, ker je to poglavitno vprašanje nemške prehrane.

Prav posebno skrb na se mora letos posvetiti mlekarstvu. Da se pospeši pridobivanje mleka, bodo z 11. marcem nastopile cene mleka in masla pri mleku za 2, pri maslu za 20 pfenigov. To povečanje dohoda

nevtralnosti temveč tudi suverenosti nevtralnih držav.

V isti številki navedene revije odgovarja Hambro nemški pravnik Brockhoff, ki odločno vztraja pri zahtevi o »ideološki nevtralnosti« ali nevtralnosti ideji in misli ter zlasti nevtralnosti poročanja listov, obtožujoč čeravno nevtralnih držav zlasti zapadnih in severnih pristrančnega poročanja. Kie je meja med »pristranostjo« in »neristranostjo« nevtralnega časopisja. Brockhoff ne pove smatra na primer za pristranost, če smo objavljali gradivo iz nasprotnega vira.

Ze smo iz teh primerov lahko razvidno kako košljiva je politika o nevtralnosti, čim zaide na politično področje.

pa kmetje ne smejo polagati na stran, marveč ga morajo uporabiti za izboljšanje krme in za povečanje števila krav. Kianje krav bo dovoljeno le izjemoma, ker je mleko in maslo važnejše. Kakor pa meso. Kmetje tudi ne smejo več sami doma porabiti toliko mleka kakor do sedaj, ko znaša lastni konzum 3 milijarde litrov. Mleko je neobhodno potrebna surovina za pridelavo masla in margarine. Zato naj kmetje odsele pijejo doma zgolj posneto mleko, saj imajo itak na razpolago dovolj sadya in zelenjave. Na ta način bodo okrepili »fronto masti«, ki ni nič manj važna,

kakor je vojaška fronta. Vsaka milijarda litrov mleka da 40.000 ton masla. Zato morajo kmetje letos prihraniti najmanj dve milijardi litrov mleka, potem zmanjšanja lastnega konzuma, ker bo s tem lahko Nemčija krila vse do sedaj potrebni uvoz masla iz tujine.

Göring je končal svoj govor z besedami: Sedaj pa, nemški kmetje in kmetice, na delo! Ne pozabite, da je žetev odvisna od setve. Skrbite, da bo velik čas našel velike ljudi. Sedaj poznate cilj, nakazana vam je pot in zato na delo za končno zmago.

Nov trikot na obzorju?

Vesti o nemškem prizadevanju, da bi se ustvaril močen trikot Rim—Berlin—Moskva

London, 15. febr. j. (RSV). Iz avtoriziranega vira potrjujejo, da si Nemčija zadajega čas mnogo prizadeva pridobiti vodilno osebnost Sovjetske unije za to, da bi se ubazila notranja struktura sedanjega režima v Sovjetski uniji s ciljem, da bi se tako olajšalo zblizanje med Sovjetsko unijo in Italijo. Italija velja za nezaprta soprovačnika boljševizma, kar ni v korist nemško-sovjetski politiki. Hitler kakor tudi vodilni nemški politiki so prepričani, da bi bilo mogoče ustvariti močen trikot Rim—Berlin—Moskva, tako bi sovjetska vlada storila nekaj energičnih ukrepov v današnji sovjetki socialni strukturi. Potreben ti bil samo delni povratek v socialni konservativizem, s katerim bi se Sovjetska unija približala nacionalnemu socializmu. S temi ukrepi bi se lahko doseglo, da se politika os Rim—Berlin ne bi več kržala z nemško-sovjetsko pogodbo. Kot nadaljnja posledica tega izravnav bi lahko sledil skupen vojaški blok, ki bi Nemčiji dopustil, da bi lahko brez rizika prevzela inicijativo v vojni proti Angliji in Franciji.

V angleških diplomatskih krogih naglašajo, da se prvi del tega načrta zdi skoraj fantastičen, vendar pa so v vodnih nemških krogih glede na politične skoke, ki jih je storil Stalin v teku zadnjih mesecev, trdno prepričani, da je izveljiv. Povzem močno se jim zdi, pridržati zanj vodilne sovjetske osebnosti in prav posebno tudi Stalina o katerem sodijo, da je njegov poglavitni namen obdržati se na oblasti ter uresničiti politične cilje Petra Velikega.

Prav tako pripominjajo v istih angleških krogih da je povsem mogoče, da bi Stalin pristal na vsakšno formulo, ki bi mu jamčila utrčitev njegove pozicije in ki bi Rusji o ajsela, da doseže svoje politične cilje. Zlasti je verjetno to sedaj, ko je Leninova ideologija že več let razbita in ne tvori več polage današnji Sovjetski uniji.

Nemški diplomati si sedaj v Moskvi prizadevajo prepričati merodajne sovjetske osebnosti o ugodnih posledicah, ki bi jih prinesla »harmonizacija« notranjega sovjetskega režima z Italijo in Nemčijo. Potrebno bi bilo — kakor zatrjujejo ti poročevalci — le nekatere besedne izpromembe v socialnem besedišču ter nekatere mačenkočne verske reforme, ki bi Sovjetski uniji vrnele prvenstvo v aističnem pokretu. Plod teh izpromemb pa bi

bila unija totalitarnih velesil, ki bi si razdelile svoje interesne sfere v Evropi in Aziji.

Nemško-rusko vojaško sodelovanje?

Bern, 15. febr. j. (Havas) Dopisnik švicarskega lista »Corriere del Ticino« poroča, da je bil v zvezi z nemško-sovjetskim gospodarskim dogovorom resnično izdelan tudi načrt o vojaškem sodelovanju med obeh državama, in sicer sta ta načrt izdelala skupno nemški in sovjetski generalni štab. Dasi sporazum o tem vojaškem načrtu ni bil nikjer službeno objavljen, vendar je v Nemčiji splošno znano, da obstoja in v poučenih nemških krogih zatrjujejo, da je pač povsem razumljivo, ako si je Nemčija prizadevala doseči s Sovjetsko unijo tak vojaški sporazum. Nemčija je pač vse storila da se ne bi pustila presenetiti od kakšne morebitnega razširjenja sedanjega oboroženega spora, ali pa od vstopa novih držav v sedanjo vojno. Vojaško sodelovanje med Nemčijo in Sovjetsko unijo predvideva, da bo Nemčija intervenirala v sovjetsko-finski vojski v primeru, ako bi obe zapadni velesili, ali pa kake nevtralne države spravile Sovjetsko unijo v nevaren položaj. Prav tako predvideva načrt nemško intervencijo v primeru, da bi bila Sovjetska unija ogrožena v južnem pasu ali pa v Baltiku in Podunavju. V poučenih nemških krogih pravijo, da bo novi dokaz solidarnosti med Nemčijo in Sovjetsko unijo verjetno prav v kratkem sam Hitler potrdil na kak posebno demonstrativen način. Ali bo to storil v kakem posebnem govoru, dopisnik švicarskega lista ne ve povedati.

Byrdova odkritja na Južnem tečaju

Washington, 15. februarja. AA. Admiral Byrd se je včeraj javil iz svojega oporišča na Južnem tečaju in sporočil, da se je magnetni tečaj v primeri z lego l. 1909. pomaknil proti zapadu ter se zdaj giblje v območju 10 milj. Dalje je Byrd sporočil, da je zapadno od Male Amerike našel dva ugasla ognjenika.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

BITKA NA MANNERHEIMOVI ČRTI

Sovjetski navalni se še vedno nadaljujejo z nezmanjšano srditostjo in se razvijajo strašni boji moza proti mozu

Oslo, 15. febr. j. (Norske T. B.) Boji na Karelski ožini tudi včeraj niso prav nič popustili v svoji silovitosti. Sovjeti so si na frontnem odseku pri Summi zamenjali prizadevali, prodreti globlje v finsko obrambo črto. Na tem frontnem odseku je ostal položaj isti, kakor je bil 13. februarja, potem ko se je Fincem s protiofenzivno posrečilo zopet osvojiti nekatere v prejšnjih štirih dneh izgubljene utrjene točke. Sem pa tja so sovjetski tanki sicer prodrli precej daleč med finske pozicije, a so se morali vrniti, ker niso dobili dovolj naglo opore sovjetske pehote.

Nekaj uspehov so po silnih napadih, v katerih niso niti najmanj računali z grozotami izgubami, dosegli Sovjeti včeraj na levem bregu reke Taipale. Tu se je sovjetski pehota posrečilo s podporo tankov prodrli za malenkost proti severozapadu. Finske pozicije, ki so jih osvojili, pa na splošno odpornost Mannerheimove obrambne črte ne morejo imeti večjega vpliva. Pozicije, ki so jih Sovjeti osvojili, so po svoji naravi precej težavne za obrambo in je težko verjetno, da jih bodo mogli Rusi obdržati, ako izvrše Finci nanje protinapad.

Kakor vse minule dni, je tudi včeraj sovjetsko ofenzivo podpirali tudi letalstvo, ki pa ni imelo lahkega posla, ker so tudi Finci vrgli v obrambo svoja lovka letala. Prišlo je do več srditih zračnih spopadov, v katerih je bilo streljenih večje število sovjetskih bombnikov in lovcev.

Po najnovejših vestih, ki so prispele preko Haparande, se Mannerheimova črta v glavnem še zmerom drži. Utrdbene točke, ki so v sovjetski posesti, se nahajajo na njenem najsprednjem pasu ter ne bodo odločilnega pomena. V noči od 14. na 15. so Finci na frontnem odseku pri Summi izvršili ponovne protinapade in je prišlo s sovjetskimi črtami do nepopolno krvavih spopadov na čoti. Ti boji trajajo tudi še danes in je zaenkrat še nemogoče pregled, kakšen uspeh so dosegli finski protinapadi.

Finsko vojno poročilo

Helsinki, 15. febr. s. (Reuter) Današnje finsko vojno poročilo pravi, da so sovjetske čete včeraj nadaljevale s svojo ofenzivo na Karelski zemeljski ožini. Glavni napad je bil izveden po ledeni površini Finskega zaliva, vendar je bil odbit. Pri Summi so bili odbiti vsi napadi. Dalje proti vzhodu pri jeziru Muola so izgubili Rusi pri ponosenenem napadu na ledeni površini jezera okrog 1000 mož in 13 tankov. Tudi vsi drugi napadi na Karelski zemeljski ožini so bili odbiti. Finci so zadržali pri tem še dva sovjetska tanka, ki so jih takoj zopet spravili v akcijo proti sovraničnu. Ob reki Taipali so se ves dan vršili hudi boji. Sovražnik je pošiljal val za valom pehote v boj, vendar so bili vsi napadi odbiti. Samo na tem odseku je imel sovražnik 2.500 mrtvih.

Moskovski komunikacije

Moskva, 15. febr. s. (Reuter) Sinočnje sovjetsko vojno poročilo javlja, da so sovjetske čete na Karelski zemeljski ožini zavzele zopet 16 finskih utrjenih postojank. Sovjetsko poročilo samo ne trdi, da bi bile sovjetske čete prodrle skozi Mannerheimovo linijo.

Dva nova letnika

pozvana pod orožje

Helsinki, 15. febr. s. (Reuter) Včeraj so bili z lepaki pozvani pod orožje vsi 33 in 34 let stari vojaški obvezniki na Finskem.

Angleški prostovoljci se že priključajo

London, 15. febr. s. (Reuter) Doslej se je že 2000 angleških državljanov prijavilo za prostovoljsko službo v finski vojski. Vsak prijavitelj se mora na nabornem uradu podvreči strogemu zdravniškemu pregledu.

Moskva in Letonska

Riga, 15. februarja. AA. (DNB) V zadnjem času se v tujem tisku neprestano širijo glasovi, da je med Letonsko in Rusijo nastala napetost, češ, da želi sovjetska Rusija od Letonske novih koncesij vojaškega značaja. V zvezi s tem izjavljajo v letonskih uradnih krogih, da so ti glasovi popolnoma netočni in da je razmerje med Letonsko in sovjetsko Rusijo popolnoma prijateljsko.

Letalski napadi na finska mesta

Helsinki, 15. febr. j. (Havas) Včeraj so sovjetska letala izvršila več bombnih napadov na Viborg, kakor tudi na mestu Fredriksham in Villmansstrand. V vseh treh mestih so izbruhnili veliki požari, dočim človeških žrtev ni bilo.

Zavzeta še ni nobena pomembnejša utrdba

Helsinki, 15. febr. j. (Havas) V finski javnosti ni opaziti nobenega vznemirjenja glede na poročila o boju na Karelski ožini. Finci priznavajo, da pomeni sovjetska ofenziva težko prelomnico za finsko vojsko, pripominjajo pa, da se po 15 dni trajajočih napadih Sovjetom doslej še ni posrečilo zasedi kakih pomembnih utrjenih zgradb v Mannerheimovi črti, marveč so postojanke, ki so zadnje dni padle sovraničnu v roke, samo predstraže glavne utrjene linije.

Vznemirjenje na Švedskem

Stockholm, 15. febr. s. V švedskih vojaških krogih so zaradi položaja Finske precej vznemirjeni in vedno glasneje opozarjajo na to, da je Finski nujno potrebno prisločiti na pomoč. Značilna je v tem pogledu brošura švedskega polkovnika Bratta, v kateri dokazuje, da je švedska Flota na takoj na vrsti tudi švedska. Zato prihaja do zaključka, da skandinavске države ne smejo več čakati, kako se bo končala nemaka borba na Finskem marveč morajo takoj in izdatno podpreti svojo vzhodno sosedo, s katero usoda je

zdržena usoda vseh skandinavskih držav. »Stockholm Tidningen« objavlja uvodnik pod naslovom »Napočil je čas preizkušnje«, v katerem opozarja na nevarnost, ki bo nastala, če bodo švedska in ostale skandinavske države še nadalje oklevale. Finska vojna se bo neizogibno pretvorila v splošen konflikt, ki bo brez izjeme zajel tudi vse skandinavske države. Javnost ima pravico zahtevati od vlade jasno politiko, da si vsakdo ve, da mora vlada postopati v najtesnejšem sporazumu z voj-sko.

Uspehi in izgube

Stockholm, 15. febr. j. (Havas) Ves švedski tisk, ki obirno piše o sovjetski ofenzivi na Mannerheimovi črti, poudarja nemogoče razmerje med skromnimi uspehi,

Vojaški izvedenci o trenutnem položaju

Sovjetska Rusija ne bo prekinila sedanje ofenzive, ker bi sicer dokončno izgubila ves ugled

Haparanda, 15. febr. j. (Havas) Vojaški izvedenci pripominjajo, da sovjetsko vojno poveljstvo ne bo moglo več dolgo vzdržati sedanje tempa v napadih na finsko Mannerheimovo črto. Očitno so že prvi znaki, da nalet sovjetske ofenzive polagoma popušča. Kmalu bo prišel trenutek, ko bo moral sovjetski generalni štab izvršiti popolno zamenjavo sedanjih čet, katerih prežvevalo moštvo bo izčrpano in demoralizirano zaradi strašnega klanja, ki ni prineslo pravega uspeha. Teda se bod pojavile velike težave izvrajčce deloma tudi od tega, ker je fronta na Karelski ožini izredno stisnjena. Če na »normalnih« frontah je zamenjava čet včasih težka naloga, na Karelski ožini pa se bo izkazala kot posebno kočljiv problem. V reševanju sličnih problemov pa Sovjeti po sedanjih izkušnjah na Finskem niso videli posebnih mojstri. Vojaški eksperti predvidevajo, da se bo za časa izmene čet sovjetska ofenziva precej polegla, kar bodo branilci Mannerheimove črte lahko izkoristili za kratek oddih. Bo pa seveda to le prav kratke počitke. Vojaški strokovnjaki so prepričani, da Sovjetska unija ofenzive ne more prekiniti sedaj, ko je bila zanjo že toliko žrtvovala. Prekinitev bi Sovjete veljala dokončno izgubo vsega ugleda.

ki so jih dosegle sovjetske čete na tem tojišču, s strašnimi izgubami, ki so jih doslej utrpele. Po sodbi svetovskih vojnih poročevalcev so izgubili Sovjeti v zadnjih 14 dneh pred Mannerheimovo črto najmanj dve diviziji, dočim znašajo njih celotne izgube od začetka vojne že blizu četrte milijona ljudi. Zelo kritizirajo švedski poročevalci sovjetsko artilerijo, ki na nemogoč način troši municijo, ne da bi dosegla odgovarjajoče uspehe. Na eno samo luko v Ladoškem jezeru je sovjetska artilerija vrgla doslej pol milijona granat. List »Dagens Nyheter« piše, da se sovjetsko poveljstvo na Karelski ožini pač zaveda, da bo Kremenelj izvršil v armadi drakonično čistko, ako se sedanja ofenziva izjalovi, in to ga tira k sedanjim besnim napadom na Mannerheimovo črto.

Isti vojaški strokovnjaki pripominjajo, da so operacije v zadnjih dveh dneh pred Mannerheimovo črto pokazale, da Rusom, v prvi vrsti manjka prave zveze med pehoto in tanki. Tankom se je ponovno posrečilo prodrati dokaj globoko preko finskih utrjenih črt — zlasti predvčerajšnjim — toda pehota je zaradi globokega snega le zelo počasi napredovala za tanki, tako da sta dostikrat obe edini izgubili med seboj sleherni zvezo. Pehota je bila potem brez zaščite tankov decimirana dočim so bili prav tako osamljeni tanki uničeni od finskega protitankovskega topništva ali pa so se morali naglo umakniti.

Spodaj pehote so bili strašni v svoji razgorenosti. Večinoma so bile to borbe moza proti mozu in so se Finci v njih posluževali svojega narodnega oroja to so zrameniti zakrivljeni noži s širokim rezilom. V uporabi teh nožev so Finci čudovito spretni ter jih znajo po potrebi metati tudi na razdaljo 20 m na sovraničnika.

Helsinki, 15. febr. s. Neutrlni vojaški strokovnjaki potrjujejo, da je včeraj Sovjetov v Mannerheimovo črto brezprimerno mahnen v primeri z osemnimi žrtvami Sovjeti so pridobili v globini komaj en kilometer, a še to pridobitve morajo braniti z ogromnimi žrtvami.

Hitlerjevi posveti

Nemški kancelar neprestano konferira z vodilnimi vojaškimi in političnimi osebnostmi

Berlin, 15. febr. p. V nemških vladnih krogih se opaža velika živahnost. Kancelar Hitler ima neprestano posvetovanja s političnimi in vojaškimi osebnostmi, zlasti z maršalom Göringom ter generaloma Kettem in Brauchitschem. Neutrlni opazovalci trdijo, da so posvetovanja v zvezi z bližnjim obiskom Rooseveltovega odposlanca Sumnera Wellesa in z vojaškimi načrti, ki naj bi se izvršili v teku spomladi. Nemško zunanje ministrstvo je bilo v stalnem stiku s sovjetskim poslanikom Škvarcovom, ki ga je sovjetska vlada pozvala za nekoliko dni v Moskvo, da bi poročal o svojih razgovorih z merodajnimi krogi v Berlinu.

Manjše praske na zapadu

Pariz, 15. febr. j. (Havas) Komunikacije francoskega generalnega štaba pravi, da je prišlo včeraj o mraku do lokalnih prask med manjšimi vojaškimi enicami na frontnem odseku vzhodno od Saare.

Mraz je na zapadni fronti nekoliko popustil, zato pa je prišlo iznova močno snežiti. Zaradi slabega vremena je bila aktivnost letalstva včeraj enaka ničli. Tudi pehota se je udeleževala le neznatnih spopadov povsem lokalnega značaja. Zvesti svoji vsakodnevni taktiki, vznemirjati

francoske linije z manjšimi napadi, so Nemci tudi včeraj izvršili tak napad na neko francosko postojanko zapadno od Saare. Četa nemške pehote, ki je hotela osvojiti to postojanko, pa je bila zavrnjena s prvimi francoskimi streli. Na istem frontnem odseku se je skušala še neka druga nemška ednica približati francoski liniji, pa je bila razkrojljena z avtomatičnim orožjem. Nemci so pustili pred francoskimi pozicijami nekaj mrtvecev.

Berlin, 15. februarja. AA. (DNB) Vrhovno poveljstvo sporoča: O priliki akcije ogledniških oddelkov v obsejni pokrajini južno od Saarbrückna je bilo ujetih več sovraničnikov. Včeraj je bilo nemško vojskovanje na morju uspešno, zlasti kar se tiče podmornic. V teku današnjega dne je bilo potopljenih 58.000 ton brodovja.

Angleški vojni minister na francoski fronti

Pariz, 15. febr. s. (Reuter) Novi angleški vojni minister S. Anle je doslej včeraj v glavni stan angleške ekspedicijske vojske v Franciji. V njegovem spremstvu se nahaja general Miham. Dane bo pričel vojni minister že inspekcijo toboitnih angleške vojske, ki bo trajala več dni. Za časa svoločta bivanja v Franciji bo vojni minister gost vrhovnega nemškega angleške vojske v Franciji lorda Gorta.

Štiri podmornice v enem tednu uničene

London, 15. februarja AA. (Reuter) Obe nemški podmornici, ki sta sodelovali pri torpediranju britanskih parnikov »Greatfield«, »British Triumph« in »Sultan Star«, sta uničeni. Kar se tiče potopitve ladje »Sultan Star«, je nemška podmornica preživela svojo žrtev samo za pol ure.

V enem tednu so bile potopljene kar štiri nemške podmornice: dve dne 9. februarja, dve pa 14. t. m. Od začetka vojne je bilo potopljenih že precej nad 40 podmornic.

Še ena podmornica potopljena?

Oslo, 15. febr. s. (Reuter) Po nepotrebnih poročilih posadke neke norveške trgovske ladje je neki angleški rušilec poleg že javljenih dveh nemških podmornic potopil še tretjo podmornico. Ta je napadla norveško trgovsko ladjo, ki je vozila tudi posadko potopljene parnika »Sne-stad«. Obe posadki sta se že vkrcali v rešilne čolne, ko je na podmornici nenadoma nastala eksplozija ter je zletela v zrak.

Slovesen sprejem »Exeterja« v Angliji

London, 15. febr. s. (Reuter) Danes dopoldne se je vrnila v svojo domačo luko Plymouth angleška križarka »Exeter«, ki se je udeležila bitke z nemško okoliščno »Admiral Graf Spee« ob ustju La Plate. Že od prej se nahaja v luki tudi križarka »Ajax«, »Exeterju« je bil prirejen izredno

svečan sprejem. V luki se je zbrala ogromna množica in vse ladijske sirene so tulaile, ko je križarka prihajala v luko. Na »Exeterju« so se sedaj jasno vidni sledovi pomorske bitke. V imenu vlade je pozdravil posadko mornariški minister Churchill, ki je izjavil, da bo junška akcija »Exeterja« še dolgo živela v pesmih in povesčih. V spremstvu Churchillja sta bila tudi finančni minister sir John Simon in poveljnik angleške mornarice admiral Pound.

12 nevtrlnih ladij

London, 15. febr. s. (Reuter) Nemška podmornica je s torpedom potopila 12.000 tonski angleški parnik »Sultan Star«, ki je vozil 6.000 ton pšenice iz Buenos Airesa v Anglijo, in je zapustil luko 17. januarja.

V severnem morju je bila od nemške podmornice potopljena 1500 tonska norveška ladja »Aika«. Samo dva člana posadke je vzel podmornica na krov, vsi drugi so izgubljeni.

Seja banskega sveta

Konec razprave o tehničnem ter začetek razprave o socialno-političnem in zdravstvenem oddelku

Ljubljana, 15. februarja

Današnja dopoldanska seja banskega sveta je bila vsa posvečena razpravi o javnih delih v banovini. Prijavilo se je nič manj kakor 34 govornikov, ki pa so se vsi zvrstili že do 13., tako da je na popoldanski seji prišel na vrsto še proračun oddelka za socialno politiko. Skoro noben govornik se ni dotaknil vprašanj, ki bi bila pereča za vso banovino, temveč so vsi obravnavali lokalna vprašanja, manjše regulacije rek, potokov, hudournikov, gradnjo ali regulacije cest, podpore za občinske ceste, vodovode in vodnjake. Nekaj govornikov je zahtevalo tudi elektrifikacijo posameznih krajev. Med zahtevami vsaj malo bolj splošnega značaja so bile zahteve, naj banovina spet prevzame v oskrbo nekaj občinskih cest, kakor je država od ne prevzela nekaj banovinskih, naj se kontrolirajo cene cementa, naj se pravočasno zagotovi dograditev vodovoda v Beli Krajini, da ne nastanejo take motnje, ako se morda Radatoviči priključijo k banovini Hrvaški. Nekateri govorniki so tudi odobravalii načelno stališče tehničnega oddelka, da se bodo v bodoče prvenstveno spravile v red in regulirale sedanje ceste in da se bodo pričele graditi ne šele, ko bo to delo opravljeno. Bolj splošne so bile tudi pritožbe zaradi zapostavljanja Prekmurja in pa pritožbe o neznoznem stanju drž. ceste Maribor-Ljubljana.

Poročilo oddelka za socialno politiko

Opoldanski odmor je bil danes daljši kakor običajno in se je seja začela ob 17. urah. Načelnik oddelka za socialno politiko dr. Kogi je podal poročilo o sedanjem stanju poslov svojega oddelka. Izredne razmere so delu oddelka vtisnile poseben pečat, zlasti draginja in motnje v splošnem gospodarstvu, ki so povzročile naraščanje brezposelnosti. Skoro štiri in pol milijona dinarjev je imel oddelk

za dobrodelno službo,

a vsa ta sredstva so domala že izčrpana. Podpre raznim dobrodelnim društvom so znesle 1.3 milijona, ostale podpore siromakom pa podlrgi milijon dinarjev. Za zaščito delavstva in borbo proti brezposelnosti je bilo izdanih 300.000 din. V glavnem je šel denar preko posameznih občin za manjša javna dela. Prav v zadnjem času pa je zaradi pomanjkanja surovin ki je povzročilo marsikdo omejitev ali celo ukinitve dela po tovarnah pričela brezposelnost zopet naraščati. Lani se je izselilo iz dežele le 326 ljudi na sezonskem delu pa je bilo v tujini v glavnem iz Prekmurja 11.000 ljudi.

Elementarne neugode

so lani povzročile v desetih stozih za 50 milijonov din škodo. Celokupna podpora

ki je bila izplačana kolektivno ali pa individualno prizadetim posestnikom iz banovinskih in državnih sredstev, pa je znašala 1.1 milijona din.

Splošno razmerje, ki jih je rodila evropska vojna, je

splošno narasla draginja.

K temu naraščanju cen je mnogo pripomogla tudi gospodarska politika nekaterih naših izvoznih podjetij, ki bi morala v normalnih razmerah nastopati kot regulator cen, kar velja predvsem za podražitev žita in moka, da se omeji brezvestna spekulacija, je bila izdana uredba o pobljanju draginje. Na njeni osnovi so se ustanovili krajevni odbori v vseh avtonomnih mestih in sedežih srezov, izven tega pa se v Trbovljah, Hrastniku, Zagorju, Koroški Beli, Trzinu in na Jesenicah.

V sedmih banovinskih bolnicah

je 1.774 bolniških postelj. V njih se zdravi dnevno po 1.600 bolnikov. Lani je bilo okrog 457.000 bolniških ostrih dni, tako da je odpadlo na posameznega bolnika le 15 ostrih dni namesto normalnih 18. Investicijskega posojila za razširjenje in modernizacijo bolnišnic banovina ni najela zaradi nastalih izrednih razmer.

V obeh banovinskih hišalnicah v Vojniki in Ptuj, je bilo vseh 359 postelj stalno zasedenih, tako da je bilo doseženih okrog 129.000 hišalnih ostrih dni.

Lani je bilo določenih za vzdrževanje bolnišnic skupno z osebnimi izdatki 17.7 milijona kreditov, a njihovi dohodki so bili preračunani le na 6.5 tako da je morala banovina od svojih drugih dohodkov priknati k tem izdatkom skoraj 11.2 milijona din.

V drugem delu poročila se podaja nekaj program za prihodnje poslovno dobo. Sistematično zamišljenega načrta na področju socialno političnega udejstvovanja v njem ni, ker so sredstva preizkuso odmerjena. Kot nujna potreba se navaja ustanovitev zavodov za zaščito otrok in mladine, predvsem pa gradnja novega banovinskega dečjega doma v Ljubljani, ki bo v njem prostora vsaj za 100 otrok. Sredstva za pomoč siromakom se bodo v bodoče črpala zgolj iz bednostnega sklada.

O pobljanju draginje in spekulacije

si ni mogoče ustvariti končnih načrtov, ker ministrstvo za socialno politiko še ni izdalo objavljenih in potrebnih pravilnikov in podobnih uredb. Banovina se zavzema za decentralizacijo kontrole nad cenami in spekulacijami. Poseben banovinski odbor, v katerem bi bile zastopane Zbornica za TOI, Delavska zbornica, ter organizacija proizvajalcev in potrošnikov, naj bi kot posvetovalni organ iniciativno sodeloval pri pobljanju draginje in spekulacije.

O 19. je ban zaključil sejo, tako da se bo debata o vprašanjih socialnopolitičnega in zdravstvenega značaja pričela šele jutri.

Najhujši mraz, kar ga ljudje pomnijo

V vsej državi je zavladala prava sibirski zima
(O mrazu v Sloveniji glej poročila na 3. strani)

Beograd, 15. febr. p. Iz južnih krajev naše države poročajo o hudih snežnih viharjih. Tako besni v okolici Raške stneburja s snežnimi meteži. V Raški sami je zapadlo nad en meter snega, v okolici pa do 8. Promet je v teh južnih krajih popolnoma ustavljen. Prav tako je onemogočen železniški promet. Mnogi vlaki so običajni na odprti progi ali pa na postajah, ker ne morejo kreniti dalje.

Zagreb, 15. febr. o. Po vsej Hrvaški vlada hud mraz, kakršnega ne pomnijo ljudje. Sredi ob 20.30 je bila v Zagrebu temperatura 16 pod ničlo, ponoči pa je še bolj padala in so davi zabeležili na Griču v Gornjem mestu 21, v Maksimiru in na Zrinjevcu 22, ob Savi pa celo 29 stopinj pod ničlo. Po poročilu zagrebške geofizičnega zavoda je bil to najhujši mraz v Zagrebu v poslednjih 80 letih, kajti od l. 1862, ko je pričel geofizični zavod posloovati, so zabeležili doslej najnižjo temperaturo 21.5 pod ničlo.

Iz Like poročajo, da se giblje tamkaj temperatura med 21 in 25 pod ničlo. Železniški promet je med Dalmacijo in banovino Hrvaško še vedno prekinjen. V Bjelovaru so zabeležili temperaturo 23 pod ničlo.

Iz Splita poročajo, da postaja mraz tudi ob morju vedno hujši. Na Su-aku so zabeležili 10, v Šibeniku 9, v Splitu pa 1 pod ničlo.

Enako je po vsem Hrvaškem Zagorju in Medimurju zavladala sibirski zima. V Varaždinu so davi zabeležili 27, v nekaterih krajih Zagorja in Medimurja pa celo 32 pod ničlo. Skoro vse vode so zamrzle.

Iz Vzhodne Bosne poročajo, da razsajajo tamkaj še dva dneva hud snežni viharji, zaradi katerih je promet popolnoma prekinjen.

18 človeških žrtev plazov v Dalmaciji

Split, 15. febr. o. Pred dnevi so se še pred nastopom novega mraza utrgale na pobočjih pri Tomislavu gradu množice snega ter porušile in uničile vse, kar jim je bilo na poti. Snežni plazovi so povzročili mnogo škodo v vaseh Stopari, Kovači, Donji Briznik in Omolji. Pri tem je prišlo ob življenje 18 ljudi.

Trčenje dveh tramvajev v Beogradu

Beograd, 15. febr. p. Davi ob 8. se je pripetila pred vojno akademijo huda prometna nesreča, ki je le po srečnem naključju minila brez večjega števila žrtev. Zaradi hudega mraza in poldnevnega tira se je tramvajski voz štev. 3, ki je vozil navkreber od vojne akademije proti »Londonu«, ustavil v višini gradbenega ministrstva ter drseti nazaj navzdol. Zaradi hude poldneve zavore niso učinkovale in voz je drvel vedno hitreje navzgor naravnost v drugi tramvaj, ki je vozil za njim. Voznik tega drugega voza pa je bil toliko

previden, da je svoj voz hitro ustavil in potem tudi začel voziti nazaj. Na ta način je trčenje, ki se mu ni bilo mogoče izogniti, močno ublažil. Kljub temu pa so bili v prvem vozu lažje ranjeni trije potniki, neki moški in dve dekleti.

Rekorden mraz tudi povsod drugod

Milan, 15. febr. AA. (DNB) V severni in srednji Italiji je ponovno nastopil hud mraz, kakršnega že več desetletij ne pomnijo. V Trstu je bilo 9 stopinj pod ničlo, v raznih krajih na Krasi pa 16 do 18 pod ničlo. Reka Pad se je na več krajih razlila in preplavila veliko zemlje. Preplavljena je tudi železniška proga Codigoro Ferrara.

Bruselj, 15. febr. AA. Zadnja dva dni je v Belgiji spet pritisnil strupen mraz. Temperatura je padla na 20 stopinj pod ničlo. Vseposvodske sneti. Železniški promet se že od decembra ne odvija redno, vendar ni nikjer popolnoma prekinjen, razen na prckopih.

New York, 15. febr. s. (Associated Press) Ponoči je divjal ob vzhodni obali Zedinjenih držav eden najstrašnejših snežnih viharjev, kar jih pomnijo v zadnjih desetletjih. Veter je dosegel hitrost do 100 km na uro. Sneg je padel ponekod poldrugi meter na debelo. Mnogi vlaki so zastali v snegu. V New Yorku je zaradi snega deloma zastal vojni promet na ulicah. Snežni metej je za nekaj časa ustavil tudi vlak, s katerim se je peljal predsednik Roosevelt. Tudi morje je močno razburkano. Doslej javljajo, da se je potopila petrolejska ladja »Aspect« (3000 ton), posadko so rešili.

619 žrtev prometnih nesreč v Angliji

London, 15. febr. s. (Reuter). Prometne nesreče v Angliji so v januarju zahtevale 619 smrtnih žrtev. To je sicer za 134 več nego v januarju lanskega leta, toda za polovico manj nego v decembru. Nazadovanje smrtnih žrtev napram decembru gre na račun omejitve maksimalne brzine za avtomobile med zatemnitvijo, na drugi strani pa tudi na vremenske nepravilike, ki so povzročile, da je bilo manj avtomobilov v prometu.

Velik požar v Nišu

Niš, 15. febr. p. Požar je popolnoma uničil tovarno pohištva last Dušana Antića, ki je bila v Sokolski ulici šte. 12. Pogorela je tudi hiša trgovca Velčkovića v bližini. Škoda je milijonska.

Vremenska napoved

Zemljeka: Pretežno oblačno in megleno. Nekoliko vedro bo tu pa tam, zlasti na Primorju in v zapadnih krajih. Snežilo bo sredi države in na jugu. Ponoči bo hud mraz, vendar pa je treba pričakovati, da bo mraz popustil.

Najmrzlejši dan dosedanje zime

Ljubljana, 15. februarja. Za sabo imamo po vsej priliki najmrzlejši dan letošnje zime. Vremenska opazovalnica nam letišeje da v davi zabeležila najnižjo temperaturo —28.2. Proti poldnevju je mraz nekoliko pojenjal, a na večer je bila temperatura še zmerom 12.2 pod ničlo.

Čeprav so vremensloveci še pred trenu dnevi najavili vdor toplega vala iz Sredozemlja v našo državo, se je mraz po vsej krajevni izmenjavi znočil zaostrel. V torek je Beograd imel zjutraj stopinjo nad ničlo, večer pa je živo srebro iznenada zdrknilo na —11. V enaki meri pa poročajo tudi iz vseh drugih delov države da jih je zajel močan mraz. Tako so večerj zjutraj v Novem Sadu, Brodu na Savi, Banji Lukii in Kovičah zabeležili —13. v Zagrebu in Sarajevu —14 v Nišu —11. v Krajevu —10. v Mostaru —4. Tudi po vsem severnem delu Primorja je pritisnil močan mraz: v Omisliju —9, na Rabu —7, v Šibeniku —5, v Splitu 0. Samo v južnem delu Primorja se je temperatura še zmerom vzdržala nad ničlo: v Dubrovniku 9, v Šipanu 7, v Kumborju 5. Prav tako je bilo razmeroma toplo v Skoplju, Priplepu, Kosovskii Mitrovici in Pevlju.

Sneg, ki je tretjič na debelo zapadel, je prinesel mnogo nereda v promet. Avtobusne proge med Beogradom in okolico so deloma prenehala obratovati, za 70% pa je upadel tudi dovoz življenjskih potrebščin na beograjski trg. Dunav je prišel iznova ledeneti. Plevlje je zaradi zametov povsem odrezano od sveta prav tako Novi Pazar. Na progah Slavenskimi Samcem in Osijekom je potniški vlak običal v zametih.

Zima na Jadranu

Split, 15. februarja. Na vsem Primorju je naglo nastopil oster mraz. V Splitu je večerj padla temperatura od 12 nad ničlo na —1. Zlasti v severnem delu Primorja je huda zima. V Dalmatinski Zagori pada gost sneg, v Splitu pa so večerj imeli sodro, pomešano s snegom. Vsi hribi okrog Splita so v beli odeji, a celo na otokih je zapadel sneg. Zaradi slabega vremena je bil na železniški progi Zagreb — Split prekinjen promet. Avtobusi pa prihajajo z velikimi zamudami. Lokalni parniki so še v prometu, a prav tako prihajajo in odhajajo z velikimi zamudami.

Led na Muri razstreljuje pionirji

Satina Radenci, 15. februarja. Zaradi ponovnega hudega pritiska mraza po zadnjem južnem vremenu so se nakopile ledene plošče na nekaterih mestih reke Mure po en meter na debelo na nekaterih mestih pa celo nad en meter, ter resno ogrožajo vse vodne naprave, zlasti pa leseni verželski most katerega usoda bo najbrž ista, kakor je bila leta 1929 usoda gornjeradganskega mosta. Pri novozgrajenem petanškem mostu pri Račencih je zavoljo nakopitja debelih ledenih plošč mogel promet po lezu preko Mure, ker je plast po večini nad en meter debela. Da se odstrani pravčasno preteča večja nesreča, je bil poklican oddelk pionirjev iz Ptujia ki rastreljuje ledene plošče, kakor so jih razstreljevali v zadnji hudi zimi leta 1929.

Gorenjci sodijo, da zima zadnjič brca

Radovljica, 15. februarja. Poslušalci radia so zdaj, ko ni kaj zanimivih novic z bojišč in političnih aren posebno pozorni na vremenske napovedi. Vsi smo že sili zime in vsakdo čaka ugodnih vremenskih poobčil. Pri zadnji odjavi po Svecnici so se mnogi že ve elili, da je konec zime. Preizkušeni podeželski vremensloveci pa so bili drugega mnenja. Dolskoletni opazovalci vremena kaj dobro vedo da vsako leto okoli sv. Valentina zima precej močno zabrci. Pravijo, da je to nekako tako kakor s pozimiščem konjem ki močno suva z nogami, preden izide.

Ljudi, ki že silno hrepeno po pomladi, je precej iznenadila hita izprememba vremena v preteklem tednu ko je po mehki odjavi naenkrat zmrazil sneg, nani pa je znova začelo snežiti. Pa jih je spet potolažila napovedovalka v radiu, čej: »Od zapada že prihaja topla vetrovi. V primorju bo pričelo deževati in temperatura se bo povsod dvignila.« Toda ali ga snaka, zgodilo se je prav nasprotno: Po Gorenjski niso zadili vetrčki od zapada, ki po večini letu prinašajo namesto dežja sneg, marveč z vso jezo je zabrila izredno pusta burja kakršno hvalijo le Kraševci. Gorenjci na burje nismo prav nič veseli,

ker je zelo neprijetna za ušesa in nos, v mnogih primerih pa prinese tudi slabo vreme.

Zivo srebro, ki se je bilo že nekaj dni sukalo okoli 0 in oolodje zlezlo do +8, se je kar naenkrat stisnilo. Te dni zgodaj zjutraj, ko je burja posebno ostro brila in razpihala obake tako da so zažarele zvezde, je term meter poka al —18° mraza. Ko se je kmalu nato, preden se je pričelo daniti, nebo spet nekoliko pomražilo, je postalo malo topleše. Vendar je držal mraz —14° še dopoldne dokler ni pckukalo iz za oblakov sonce in zemljo nekoliko ogrelo.

Kakor vsi drugi gorenjski vremensloveci se tolažijo tudi kamn-goriški kovači, da so to zadnji vdih bolemalože zime. Priporočujejo da je ce'v onih letih, ko so romali na praznik sv. Valentina na Ov-

šiši, kjer je omenjeni svetnik cerkveni patron, po prazni cesti, kmalu spet pritisnil mraz, ki za je pgnal šele njezov domladni drug sv. Matija. Letos pa so se smrtni krči puste starke zime pričeli nekoliko prej in se bodo zato bržčas tudi prej končali. Le nekaj skrbí celo optimistično razkoložene vremensloveci: kam s tako ogromnimi količinami snega? Kdaj bo vse to skopnelo? Če bo sv. Matija rre-več zamahnil z rovnico in led hitro razbil, bodo mrzlim vremenskim neprilikom sledile še močre. Pri hitri odjavi se trgaio plazovi, ki delajo škodo posebno v planinskem svetu, se nevarneje na so povodni. V primeru počasnega kopnenja snega posebno letos, ko je sneg močno stlačen, pa se lahko zrodi, da bomo še v Veliki noči hodili po snegu.

Sibirski mraz v Mariboru —28.3 C pod ničlo! — Velike zamude nemških vlakov

Maribor, 15. februarja. Včerajšnja napoved tezenske postaje se je popolnoma uresničila. Preko noči je pritisnil še hušji mraz, tako da je zdrknilo davi živo srebro po ugotovitvi tezenske postaje na —28.3 st. C. Tako nizke temperature ni zabeležila tezenska postaja od svojega obstoja sem. t. j. od 1. 1929. Tuči najstarejši Mariborčani ne pomnijo takšnega mraza. Drava je zamrznila globoko proti sredini struge, tako da se lelene plošče na dravski površini počasi, leno pomikajo navzdol. Višina snega na ravniini je 43 cm padavine od raztopljenega snega 0.3 mm. Za danes in jutri napoveduje tezenska postaja še nadalje pretežno jasno in mrzlo vreme z ostrim jutrnjim mrazom. V noči na četrtek je bil mraz tolik da so našli vse polno ptic zmrzlih na tleh. Zaradi strupenega mraza so prizadeti predvsem nižji sloji, ki se niso mogli oskrbeti s kurivom pa ga sedaj le težko do- bijo, zlasti premog, ki ga skoraj ni do- biti.

Ponarejen denar izza meje Pozor na tuje agente in razpečevalce krivega denarja!

Maribor, 15. februarja. Čez noč so se v štajerskih krajih pojavi- li ponarejeni kovanci »Jutro« je že v da- najni številki opozorilo ranje v beležki iz Ptujia, kjer je bilo zapisano, da se je v Ptuj in po okolici zadnji čas pojavilo dosti ponarejenih kovancev po 50 in po 20 din no- ve izdaje. Dočim so petdesetaki nekoliko manjši v premeru, se dvajsetaki razlikuje- jo samo po zvoku. »Jutro« je že v zvezi s to notico opozorilo prebivalstva, na skrbno pregleda sprejete kovance po 50 in po 20 din. Mariborsko obastvo je storilo primer- ne ukrepe da se razširjenje ponarejenega denarja omili in da se razpečevalci čim prej izsledijo. Poizvedbe so takoj pokazale, da skušajo razpečavati ponarejeni denar

osebe, ki so prispele v Maribor z onstran meje.

Okrožnica, ki jo je izdala mariborska uprava policije vsem interesiranim podjet- jem, denarnim zavodom in bankam, navaja kratko da so bile v inozemstvu ponarejene precejšnje količine našega denarja in sicer poleg omenjenih kovancev tudi bankovci po 100 in 500 din. Ponarejeni denar tihotapijo v Jugoslavijo razni potniki in agenti ter ga skušajo spraviti v promet s pomočjo tujih bank v Jugoslaviji. Sodí se, da je bilo po- narejenega za kakih 20 milijonov našega de- narja, katerega vtihotapljajo čez mejo. Po- licija prosi vse, ki imajo z denarjem oprav- ka, ali ki so na sledi razpečevalcem, naj vsakega sumljivca takoj prijavijo, saj s tem pomagajo varovati skupno premoženje.

Mlad trgovec ustreljen skozi okno France Prodrič iz Stahovice žrtev maščevalnosti

Kamnik, 15. februarja. Snoči okrog 20. ure je bil v Stahovici pri Kamniku izvršen zločin, ki je danes glo- boko pretresel vso kamniško okolico. Ne- znani morilec je ustrelil ugledega trgovca Franceta Prodriča. Ko je ta sedel v pisarni, je morilec trikrat ustrelil skozi okno in je tretji strel zadel Prodriča naravnost v sr- ce. Prodrič je bil še mlad mož, rojen leta 1907, vendar se je že zgodaj uveljavil kot spreten trgovec. To mu je bilo tem lažje, ker je po starših prevzel poselstvo in trgo- vino, katero je le še izpopolnil in si poleg dobrega slovesa pridobil tudi lepo premože- nje. Edino, kar mu je gremilo življenje je bila zadeva z alimenti, katere je moral pla- čevati, čeprav je bil prepričan, da ni otro- kov oče in da je bil zapleten v ljubavno za- devo zgolj zato, ker ima denar. Ko se je zadeva obravnavala pred sodiščem se mu kljub okolnostim, pričujočim niemu v prid, ni posrečilo rešiti se iz zamane alere. Od- tlej je bil France Prodrič precej zagrenjen in samotarski, to pa tudi zato, ker je vedno slutil, da se mu utegne kaj pripetiti in je to bojazen tudi večkrat izrazil.

Res so snoči padli usodni strel. Ljudje se zahrbtnega umora ne vedo razlagati dru- gače, kakor da je bila slutnja Franceta Pro- driča iz omenjenih motivov utemeljena in

da je padel kot žrtev maščevalnosti. Po streljih je prihitel Prodriču na pomoč sre- ski sanitetni inspektor dr. Julij Polec, in prispel je tudi zdravnik dr. Pucelj, ki pa sta moga ugotoviti le smrt. Orožniki so bi- li takoj obveščeni o umoru in preiskavo je uvedel sam orožniški komandir kapetan La- zarevič. V teku današnjega dne so bile izvr- šene vsestranske poizvedbe in je upanje, da bo mreža okrog zavrtnega morilca kmalu strnjena.

Zaradi žganja je zmrazil

Pojlance, 15. februarja. Franc škečl iz Zarigela nad Poljanami pri Dol. Toplicah se je preteklo soboto od- pravil v zidnico, da bi si privoščil nekaj- liko pijače. V zidnici je precej pil zlasti slivovke. Močno upijanjen se je potem vra- čal proti domu. Od preveč zaužite močne pijače mu je med potjo postalo slabo in je nezavesten oblezel v snegu. V nezave- stem stanju mu je huda žgana pijača kar žarela iz ust. Nezavestnega v snegu so našli domačini iz njegove vasi ter ga odnesli v neko bližnjo šupo, ga položili v listje in ga z listjem pokrili. Drugo jutro so našli mrtvega. Ker je bila noč zelo mrzla, je kljub temu, da je bil pokrit z listjem, zmrazil, ki čemur je pripomogla tudi pre- več zaužita močna pijača.

Poglobitev prosvetnega dela na deželi Vrstijo se sestanki prosvetarjev po okrajnih ZKD

Ljubljana, 14. februarja. Ljubljanska ZKD šteje okrog 400 društve- nih edinic po vseh predelih bivše ljubljans- ke oblasti. Stiki centrale s posameznimi večjimi središči na deželi so bili že doslej prav živahni. Zdaj, ko so naša društva sredi najbolj živahnega gibanja, pa je osrednji odbor ZKD začel le še poglobljati stike. Posebni delegatje centrale bodo v bližnjih dnevih po posebnem načrtu pose- tilii vse večje kraje, koder so okrožni od- bori ZKD. Tam se sestanejo zvezni dele- gatje s predstavniki okrožnih odborov ZKD in zastopniki vseh včlanjenih društev. Na sestanku sledi poročila zveznih delegatov o delu in načrtih centrale. Posamezni dru- števni predstavniki pa bodo poročali o svojem delu in namerah, ki jih bodo sku- šali izvesti v tekoči in prihodnji sezoni.

Glavni tajnik ljubljanske ZKD g. Dušan Verbič je dve poslednji nedelji posetil Za- savje. Najprej so se zbrali delegatje v se- vniškem Sokolskem domu, kjer so bila podana prav živahna poročila. Nato je pri- šel v razgovor načrt za drugi del letošnje sezone. Pomladi bodo vsa sevnška narod- na društva priredila skupni prosvetni dan

po navodilih, ki jih bo pravčasno izdala ZKD. Podobno bo v letošnjem maju pro- svetni dan po ostalih kulturnih središčih naše banovine.

V nedeljo 11. t. m. pa je bil okrožni se- stanek v Litiji. Prišli so delegatje sokol- skih, pevskih in drugih narodnih organi- zacij iz Litije. Šmartna, Ponovci in od dru- god. Tajnik g. Dušan Verbič je poročal o delu in namerah ZKD. Sestanek je dal mnogo pobud za kulturni napredek Za- savja. Litjska in ostala društva bodo pri- redila v zaporednih sobotah več predavanj v litjskem Sokolskem domu. Za sodelova- nje so naprosili predavatelji ZKD g. dr. Branko Vrčon, g. inž. Rus Jože in g. An- drey Uršič. Pri tretjem predavanju bodo posetniki predavanj napisali listke s svo- jimi željami, nakar bodo sledila predava- nja, za katere se bo izreklo največ poslu- šalcev. Prvo predavanje bo v soboto 24. t. m. Podrobnosti bo ZKD še sporočila po lepkih. Na željo članov dramatskih odse- kov bo še to sezono pri litjskem Sokolu tečaj o maskiranju in sminkanju. Predstav- niki ljubljanske ZKD bodo z obiski v po- sameznih krajih še nadaljevali, kar zaslu- ži pohvalo.

Henrika Šantlova †

Včeraj je ugasnilo življenje 66-letne slo- venske slikarice Henrike Šantlove. Pred ča- som jo je zadela kap, vendar si je s skrb- no nego dokaj opomogla, dokler ni prišel poslednji, usodni udarec. Z njo je izginila iz sveta slovenske likovne umetnosti nadar- jena in prizadevna slikarica, ki se je skup- no s svojo sestro Avgusto in večkrat tudi z bratom, slikarjem in glasbenikom prof. Sašom Šantlom uspešno udeleževala naših umetnostnih razstav.

Henrika Šantl se je rodila 17. avgusta 1874 v Gorici. Prvi pouk v slikarstvu je imela doma pri materi, ki je bila portretna sika- rica. Pozneje je študirala v Monakovu. Ob- iskovala je tako zvano žensko aka- demijo prof. Fehra. Pozneje je študirala pri slikarici Hiltmannovi in znanem akvareli- stu prof. Hegenbarthu. V Monakovu je ostala sedem let, nato je bila še leto dni na Dunaju v šoli Šubičevega prijatelja prof. Miheleka. Naselila se je v Gorici in vodila vse do svetovne vojne zasebno slikarsko šolo. Med njenimi učenkami je bila tudi Melita Rojc. Po evakuaciji je živevala v Kr- škem na to v Mariboru in zadnjih deset let v Ljubljani. Zaradi bolezni v otroških letih je bila naglušna, zato je vse življe- nje ostala nekako v ozadju javnega življe- nja in umetniških bojev. Živevala je samo za- se, za svoj ožji krog in predvsem za svojo umetnost, ki se ji je posvečala z vso lju- beznijo in predanostjo.

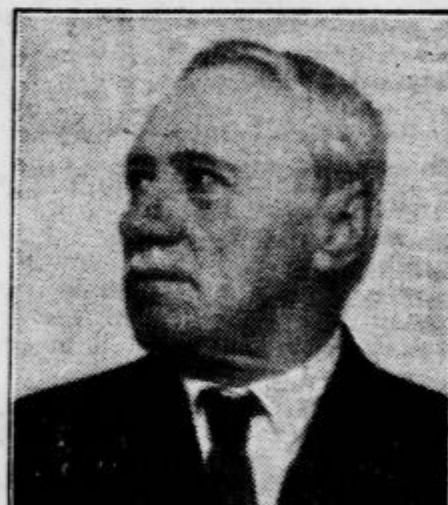
Henrika Šantlova: Tihožitje

Že pred štiridesetimi leti so se pojavile slike Henrike Šantlove na prvi slovenski sli- karski razstavi v Mestnem domu v Ljublja- ni.

Sedem križev Ivana Dekleve

Maribor, 15. februarja. Naš zvesti naročnik od prvega početka »Jutra« do danes, odločen nacionalist in So- kol Ivan Dekleva, upokojeni poštni pod- uradnik bo dopolnil 16. t. m. sedemdeset let. Če bi mi tega sam ne priznal, bi ne verjel, ko ga vidim dan za dnem še tako prožne- ga, skoraj mladeniškega korakati po mariborskih ulicah.

V kršni, narodno zavedni Istri je v Pod- gradju zagledal luč sveta. Od 1. 1894 do 1. 1919 je služboval pri pošti v Trstu, nato pa

do upokojitve 1. 1928, pri mariborski pošti. V Trstu je delal v Sokolu in drugih nardo- nih organizacijah, bil je odbornik v zadru- gi »Naš dom«, ustanovil je društvo »Poštni rog« itd. Tudi v Mariboru je vsa leta zvest član sokolske organizacije, sodeluje pri »Ja- dranu«, se udeležuje kot odbornik v na- cionalni politični organizaciji. Pri prvih ob- činskih volitvah po prevratu leta 1921. je bil izvoljen v občinski odbor JDS in je vrtil svojo funkcijo ves čas Grčarjevega župano- vanja.

Z ženo Marijo živeva že 42 let v složnem zakonu. Bredke ure sta preživela, ko jima je sin Bogdan leta 1929 na še danes nepojasnen način izginil na planinski turi na Triglavu. En sin je uradnik posojilnice v Narodnem domu, hčerka Marija pa je slušateljica fi- lozofije. Zvestemu naročniku in odločnemu nacionalistu: še na mnoga leta!

Kulturni pregled

France Kidrič, Zoisova korespondenca

Med prvimi knjigami Akademije znano- sti in umetnosti v Ljubljani je začetni zvezek zbirke »Korespondence pomembnih Slovencev«. Zvezek na 228 straneh 49. pri- naša Zoisovo korespondenco 1808—1809 v redakciji z uvodom in komentarjem univ. prof. dr. Franceta Kidriča.

Osebnost preročnega mecenata barona Ži- ge Zoisia Edlsteinskega (1747—1819) je zavzela v slovenski kulturni in posebej še literarni zgodovini trdno določeno mesto. V daljšem uvodu tej izdaji Zoisove kore- spondence se prof. Kidrič znova vrača k njegovemu pomenu za slovenski narodni period. Tako pravi na str. 35: »Težje je odgovor na vprašanje, kaj je fevdalci in fužinarji Zoisu že 30 let vezalo na sloven- sko preročno gibanje in kaj ga je sploh pripravilo do tega, da je postal voja? Naj- agilnejšega slovenskega preročnega krož- ka s programom regeneracije slovenskega literarnega jezika in s pritegnitvijo pro- svetnih panog prosvetlenske smeri v slo- vensko knjižno obravnavo poleg cerkve- nih. Vendar se da tudi ta problem neko- liko poenostaviti, če upoštevamo da Zois ni iniciator preroda, ampak nadaljevalec, na katerega je mogel vplivati Pohlin z delom. Japelj Kumerdej, Dev tudi z be- sedo.« Med momenti ki so ga napravili dostopnega preročnim idejam, navaja prof. Kidrič predvsem tega, da je bil »po rodu in vzgoji preveč Italijan da bi mogel po- stati Nemec, a vendar premalo, da se ne bi mogel začeti čutiti člana slovenske aku-

pine, ki mu je bila bližja od Nemcev.« Dalje: »Matí je iz neznanih razlogov v nasprotju z drugimi ljubljanskimi viš- jimi slojevi po vsej priliki rajši govorila z njim slovenski nego nemški, tako da se je res od nje naučil odlično govoriti slo- venski.« Ko omeni prof. Kidrič nekatere nedostatke njegovega preročnega načrta pravi nadalje: »Toda Zois je bil med pre- roditelji edini, ki je imel jasen preročni načrt in umel najti ljudi, ki so se posa- meznih točk lotili. Brez njegove budnosti, njegovega mecenstva in njegove bibliote- ke bi preročno gibanje na Kranjskem 1778 do 1808 ne bilo moglo ustvariti niti pri- bližno takih pogojev za nadaljnji razvoj kakor jih je.« K temu je pripomogla tudi njegova osebnost. »Zois je delalo poleg vsestranske veziranosti tudi mnogo dru- gič črt simpatičnega: skromnost; takt; ki se je kazal tudi v tem, kako je poravna- val spore med svojimi slavističnimi sobe- sedniki; spoštovanje tujega mnenja; do- stopnost; vrnema za splošno blaginjo.«

V prvem delu uvoda opisuje prof. Ki- drič usodo Zoisove ostaline, iz katere je izginilo marsikaj značilnega in zanimive- ga. Sam Zois je pred smrtjo po Richter- jem pričevanju utrlil mnogo svoje kore- spondence, z druge strani pa so pokazali malobrižnost in nezamevanje glede Zoi- sove ostaline baronovi sorodniki in celo »faktorji oficelnih hriš« in strokov- njaki, ki so imeli lažji dostop do mece- novega zapuščine, nego so ga zaslužili. Ve-

lik del Zoisove korespondence, kakor je objavljena v tej knjigi, je dobil od Zoisovih potomcev De Trauxov na Reki in vpogled Vatroslav Jagić, ki je dal gradivo v pre- pis dr. Ivanu Prijateljju. Zaradi čudne uso- de izvirnikov je vrednost Prijateljevih pre- pisov rastla. L. 1936 se je pokojnik oddo- čil, da proda Kopitar-Zoisovo korespon- denco Znanstvenemu društvu z namenom, da dr. Kidrič, ki se je že da je časa bavil z načrtom o izdaji celotne Zoisove ohran- jene korespondence, oskrbi nje izdajo s podrobnim komentarjem.

V drugem delu uvoda navaja prof. Ki- drič Zoisove dopisnike d. 1808, v tret- jem pa označuje dopisnike 1. 1808. Nato slede na str. 41—203 v nemškem izvirni- ku natisnjena pisma. Zvezek zaključuje ocena, pregled literature in kazala.

V knjigi je zbranih 39 pism, spisan/ih v času med 30. oktobrom in 20. majem 1809. V tem času so dotiskali Kopitarje- vo »pohvalno slovnico: «Grammatik der Slavischen Sprache in Krain, Kärnten und Steyermark» 22 pism je iz Kopitarjeve- ga, 8 iz Zoisovega peresa. Ostalih 9 pism poteka od raznih dopisnikov. V Oceni jih prof. Kidrič karakterizira tako posrečeno, da bi bilo odveč vsakršno drugačno raz- glabljanje, saj je tu povedano vse kar po- menijo ta pisma po svojem vsebinskem donosu za Zoisovo in Kopitarjevo boga- tijo, kakor tudi za življenjske pogoje tade- jana časa z ozirom na slovensko preročno gi- banje, za razvoji slavističnih študij i. dr. Posebno po-embna so pisma za zgo ovinske probleme slovenistike in slovenskega pre- roda. Kidrički bi hotel v svojem zaniman- ju za slovensko kulturo te dobe nazaj k virom, ki bi moral sedaj po tej knjigi, ki jo je prof. dr. Kidrič omrežil z vsem natan- čnim komentarjem. Vsako manj znano ime, slehern počatek, ki se nanaša na te-

danje razmere in potrebuje danes že raz- lage, vsaka nejasnost je osvetljena z lučjo komentatorjeve erudicije in njegove raz- iskovalske vestnosti.

Okusno natisnjena knjiga je opremljena z dvema ilustracijama priklogama; prva je reprodukcija podobe Žige Zoisia s faksimil- lom lastnoročnega podpisa, drugo kaže po- dobo Brega v Ljubljani med 1. 1760—1765 in Zoisovo palačo z zdavnaj po-ušeno hi- so »Pri zlati ladji« 1. 1808. (po risbi M. Gasparja).

Z vzgledno kritično izdajo koresponden-

Dve razstavi (Mirko Uzorinac — Mitja Švigelj)

Po Borkovih literarnih razgovorih v »Jutru« in nepozabnem vtisu, ki nam ga je zapustila Baranovičeva skladateljka in digentska umetnost, smo tudi na polju likovne umetnosti dočakali — čeprav v manjšem obsegu — primer oživljenja kul- turnega sodelovanja Slovencev s Hrva- ti. Na pobudo Lju ske univerze je namreč priredil v Kranju kolektivno razstavo svoj- ih del hrvatski slikar Mirko Uzorinac.

Ljudska univerza je s to lepo gesto po- kazala smisel za resno delo, ki odtehtava vse ono »delovanje«, kakor se izživlja po- drušnih zgolj v debatah. Uzorinac je raz- stavil serijo svojih akvarelov in nekaj olj, večinaoma krajinske motive s Primorja in Dalmacije, ter več portretnih študij. Nje- govih živopisni akvareli učinkujejo v času, ko pokriva starodavni romantični Kranj enakomerna snežna odeja, posebno toplo in sončno, saj uporabja najbolj pestre, skoraj anilnaste barve. Po izvedbi so ti akvareli žive nasprotje n. pr. Bruno Vav- potičevim, ker slikar ne izkorišča efekta

barvnega prelivanja, marveč slika na su- ho podlago, s čimer dosega ostro obrobl- jene barvne ploskve. Pri njegovih por- tretih v olju pa komaj spoznaš isto roko. Zdi se, da tudi zagrebška atelierka luč ne inspirira umetnika za uporabo one pe- stre barvne lestve, ki mu jo narekuje dal- matinsko sonce.

Mirko Uzorinac, ki je leta 1910 abso- lviral kot čikovec učenec zagrebške aka- demije, je nastopal v začetku v razstavah zagrebške »Lade«. Po prevratu ga je sred- nejolska služba zanesla v Požego in Kar- lovac, kjer je prirejal svoje kolektivne razstave, ki jih je leto za letom ponavljal v Zagrebu. Tudi v pretekli jeseni je v Ulrichovem salonu pokazal kolekcijo svoj- jih novih del in je bil ugodno presenečen, ko je videl, da je občasno kljub vsem krizam, ki so bicalo živce dobrih Zagreb- čanov, v velikem številu prihajala gledat njegova dela.

Uzorinac ni bojeviti avantgardist, a ni- kakor tudi ni zakrknjen starokopitnež.

Gospodarstvo

Draginja

Narodna banka je te dni objavila podatke o indeksih cen za mesec december. Indeks cen v trgovini na debelo se je od novembra do decembra pretela dvignil za 4,1 na 90,9 (točje 1926 = 100) medtem ko je lani v decembru znašal 77,5 točke. V primeri z decembrom prejšnjega leta se je torej indeks cen v trgovini na debelo povečal za 13,3%.

Indeksi cen rastlinskih proizvodov se je v decembru povečal od 87,0 na 90,7 (v decembru prejšnjega leta 85,2) in k s cen živine in živilskih proizvodov od 80 na 82,8 (pr leto 65,7). Indeks cen mineralnih proizvodov od 101,5 na 106,5 (pr leto 89,9). Indeks cen industrijskih izdelkov na 86,5 na 91,6 (pr leto 76,7). V primeri z lanskim decembrom kaže torej indeks rastlinskih proizvodov povišanje za 6,5%, indeks cen živine in živilskih proizvodov za 25,9%, indeks cen mineralnih proizvodov za 18,4% in indeks cen industrijskih izdelkov za 19,2%.

Indeksi cen v trgovini na drobno

Drugačno gibanje kaže indeks cen v trgovini na drobno za 10 glavnih mest Jugoslavije. Ta indeks se je od novembra do decembra dvignil od 98,7 na 100,8 (točje 1930 = 100) medtem ko je v decembru prejšnjega leta znašal 92,9. Indeks cen na drobno se je torej nasproti decembru prejšnjega leta povečal za 7,9 točk ali 8,5%.

Posamezni delni indeksi v trgovini na drobno kažejo naslednje spremembe. Indeks cen za hrano se je od novembra do decembra dvignil od 103,3 na 105,2 (v decembru prejšnjega leta 100,5). Indeks cen za oblačila je narasel od 85,1 na 87,7 (v decembru prejšnjega leta 76,8). Indeks cen za kurjavo in razvešila je na 105,8 (v decembru prejšnjega leta 95,5). Nasproti decembru prejšnjega leta se je prehrana povečala za 4,5%, oblačila se povečala za 15,5% pri kurji in razvešilih pa za 10,8%.

Razvoj v zadnjih mesecih

Zaradi dragine, ki nam jo je prinesla vojna v Evropi, se širša javnost v zadnjem času zopet bolj zanima za indeks cen naše Narodne banke, ki se izražajo kot dokaz povišanih življenjskih stroškov v zvezi z zahtevami po višjih plačilih v plačah.

Od septembra do decembra lanskega leta se je indeks cen v trgovini na drobno povečal za 18,7% in v trgovini na debelo pa le za 8,7%. Za prejšnje leto, ki smo ga imeli v prvi polovici leta, je bilo povprečje indeks cen v trgovini na drobno 87,5 in v trgovini na debelo 80,7. Indeks cen v trgovini na drobno je narasel za 18,7%, indeks cen v trgovini na debelo pa le za 8,7%. Za prejšnje leto, ki smo ga imeli v prvi polovici leta, je bilo povprečje indeks cen v trgovini na drobno 87,5 in v trgovini na debelo 80,7.

Indeksi cen v trgovini na drobno

december 1938 77,5
december 1939 90,9
povečanje v % + 17,3% + 8,5%

Gornje številke nam kažejo, da je obseg podražitve po indeksu cen v trgovini na debelo neprimeren večji, kot je lani v prvi polovici leta.

Glavna kolektura drž. razr. lotrije

VRELEC SREČE

ALOJZIJ PLANINŠEK, LJUBLJANA, BEETHOVNOVA 14

javi la izid žrebanja z dne 15. februarja, V. razreda, 39. kola.

DIN 80.000.— 61. 35185
DIN 10.000.— 61. 11473
DIN 30.000.— 61. 34797 48746
DIN 24.000.— 61. 4032 25127
DIN 16.000.— 61. 26090 58131 81313
DIN 12.000.— 61. 92534 98409

PO DIN 10.000.—
9273 9802 24011 27847 63799 64973 86988 89674 98603

PO DIN 8.000.—
10164 11219 13526 22701 30683 35552 35779 48146 50889 55586 61946 88058 89431 91579 91862 93938

PO DIN 6.000.—
324 2507 12920 20682 20888 24506 25990 28536 34657 53125 61516 61547 66509 78786 85030 97799 99905

PO DIN 5.000.—
8179 9189 13945 14118 16185 18324 37683 44567 46519 51514 54729 57837 59588 64816 69583 71092 78310 82723 83505 92504 94060 95551

PO DIN 4.000.—
2257 2517 5450 5545 8959 17756 20340 26764 27749 28242 30389 33159 33848 34266 34707 35716 37557 44151 46460 47065 49144 54984 55124 55959 61781 65033 69009 69252 71674 73775 75676 77313 78658 79837 80697 85900 94843 95219

Nadalje je bilo izrebranih še veliko števil dobikov po din 1.000.—.

Ker so bili dobiki javljani telefonično, ovrhna pomoč ni izključena.

Srečke se še na razpolago.

Prihodnje žrebanje bo v petek 16. t. m.

Potreba indeksa življenjskih stroškov

V sedanjem času pogostih merjenj gibanj cen v trgovini na drobno sledi gibanju cen v trgovini na debelo s časovno zakasnitvijo. Vendar se nam zdi, da ne kaže pravega obsega solone druginje niti prva niti druga odstotna številka. Zlasti se nam zdi, da ne zasledimo števila indeksa cen v trgovini na drobno, ki kaže za posamezna mesta Jugoslavije velike razlike. Kakršne v resnici ne obstajajo, kajti življenje se je v naši državi v skoraj enakem obsegu povsod podražilo.

Potreba indeksa življenjskih stroškov

V sedanjem času pogostih merjenj gibanj cen v trgovini na drobno sledi gibanju cen v trgovini na debelo s časovno zakasnitvijo. Vendar se nam zdi, da ne kaže pravega obsega solone druginje niti prva niti druga odstotna številka. Zlasti se nam zdi, da ne zasledimo števila indeksa cen v trgovini na drobno, ki kaže za posamezna mesta Jugoslavije velike razlike. Kakršne v resnici ne obstajajo, kajti življenje se je v naši državi v skoraj enakem obsegu povsod podražilo.

Pomanjkljivost naše statistične službe glede gibanja cen je uslovila tudi Zveza kmetijskih zbornic. Sedaj je v posameznih Narodnih bankah, ki naj bi v sodelovanju s kmetijskimi zbornicami organizirala zbiranje podatkov za sestavo stvarnega indeksa cen za kmetstvo, torej indeksa, ki bi na eni strani kazal kako se razvijajo cene blaga, ki se kmet pridelajo in cene blaga, ki se kmet kupujejo.

Kakor nam je tak indeks cen potreben, tako nam je enak potreben tudi indeks

cen, ki bi nam nudil bolj zanesljivo sliko gibanja življenjskih stroškov za kmetijski prebivalstvo predvsem za delavce in nameštence.

Pri obojih, kakšen bo bodoči razvoj cen, je treba upoštevati, da se je na svetovnem trgu že ustavilo naraščanje cen, ki se je pričelo lani jeseni. Na nekaterih tržiščih je že nastopila reakcija. Prav tako je treba upoštevati, da je pri mnogih, zlasti uvoznih predmetih, podražitev v naši državi prekomerna in je v znatnem obsegu posledica nastalih prometnih in plačilnih težav pri uvozu kakor tudi pomanjkanja blaga zaradi nezadostnega uvoza. Marsikatero uvozno blago se je pri nas v zadnjih mesecih v mnogo večjem obsegu podražilo nego znaša podražitev na svetovnem trgu skupno z naraslimi prevoznimi stroški. V tem posledu bo pravkar izdana uredba o kontroli lahko prinesla marsikatero koristno korekturo, če se bo pametno in pravilno izvajala. Trgovinski minister dr. Andrej se je v zvezi s tem uredbi tudi izjavil, da se bo vlača potrudila s pomanjkanjem uvoza surovin in obilnejšo oskrbo domačega tržišča s transportno in carinsko politiko odpraviti krajšne vzroke povišanja cen. Zato je verjetno, da se bodo nekatere pretirane visoke cene v prihodnjem času bolj prilagodile dejanskemu stanju cen na svetovnem trgu in dejanskemu povišanju ostalih stroškov.

V zvezi z napovedjo trgovskega ministra o ukrepih v transportni in carinski politiki je treba še omeniti predlog o uvedbi izvoznih carin, o katerem razpravlja naša država v zvezi z lastni blagu ki ga izvažamo. Je pripadli višjim cenam ki jih dosegamo pri izvozu. Po predlogu ki je bil izšel na narodnih in mestnih prirediteljskih seštevkih, ki so se pripravili podražitev dolžnih vrst blaga, ki ga izvažamo, natančno, da bi se uvedle izvozne carine. Seveda pa je treba to vprašanje tehtno preudariti. Kajti uvedba izvoznih carin se da upravičiti v interesu stabilnosti cen na domačem trgu, le pri takih izvoznih predmetih, kjer nam izvozne cene pridelavcem ali izvoznikom v resnici prekomerno dobiče.

Društveni prostori so bili nabito polni. Se-stanku je predsedoval zbornični svetnik g. Ivan Soč. Razpravljali so o ukinitvi strokovnih združenj. Posamezni govorniki, med drugim g. Kumer, Ilich, Vahtar, Kovačič in Reicher so odločno protestirali proti odredbi zbornice, da se ukinejo strokovna združenja. Obrtniške je zaradi tega zelo razburjeno in vrača krivdo na predsednika zborničnega obrtniškega odseka, ki že od marca lanskega leta ni sklical nobene seje obrtnega odseka zbornice. Posamezni govorniki niso bili izbirčni v kritiki delovanja obrtnega odseka in so izrazili zahtevo, da mora v interesu obrtništva in njegove pomirjenja predsednik obrtnega odseka g. Orrin čim prej umakniti to svojo odločbo. Tega menja je vse mariborsko in obmojno obrtništvo.

Starj petdesetki niso več zakonito plačilno sredstvo

Po sklepu finančnega ministra, ki je bil objavljen v »Službenih novinah« 9. avgusta lanskega leta, je bilo določeno, da se od 16. avgusta prejšnjega leta v roku 6 mesecev, to je do 16. februarja t. l. umakne iz prometa stari srebrni denar po 50 din. Ta rok poteče danes 16. februarju preneha biti stari srebrni kovanci po 50 din zakonito plačilno sredstvo in jih bo mogoče v nadaljnjih 6 mesecih, to je do 16. avgusta znameniti brez vsakega odbitka samo še pri blagajnah Narodne banke in pri državnih finančnih ustanovah. Zato opozarjamo finančno ministrstvo vse, ki imajo te novce, da jih pravočasno zamenjajo pri državnih finančnih ustanovah ali pri blagajnah Narodne banke in njenih podružnic. Vse finančne ustanove so dolžne do vključno 16. avgusta letošnega zamenjati te stare petdesetake za nov denar.

Novi vest

Podražitev premoga iz državnih rudnikov. S 1. januarjem letšnjega leta so bile cene premoga iz državnih rudnikov povečane za 5 do 15 din pri toni. Sedaj pa je ministrstvo za gorstvo in rudnike odobrilo novo povišanje in sicer do 11%. Najboljše povišanje je povišanje cene pri kosovcu iz državnega rudnika v Kalnu pri katerem je cena povišana od 320 na 355 din za tono. Uprava državnih rudnikov temeljito do podražitev premoga s povišanjem delavskih mezd v državnih rudnikih so bile namreč pred dnevi močno povišane za skoro 14% in velja to povišanje od 1. januarja naprej.

Vprašanje uvoza bombažne preje iz Italije. Poročal smo že o težavah pri izvažanju bombažne preje iz Italije v državo in Italijo o uvozu bombažne preje. Pred tednom smo se mudili v Italiji predstavniki naše tekstilne industrije, ki so se s kmeti vrnili, ker niso dosegli zadovoljivih rezultatov. Gre predvsem za cene preje, ki so jih italijanske prednice prekomerno dvigale. Te dni se predstavljajo naše tekstilne industrije ponovno odstopati v Milan da se nadalje pogajajo s italijanskim inštitutom Cotoniere. Italijanske prednice zahtevajo, da se cene preje povečajo za 125% v primeri s cenami pred septembrom lanskega leta. Nasrva se je ameriški bombažni trg, ki je podražil se je pripravljen te cene znatno znižati, če bi preje lahko prodajale v Jugoslavijo za enake devize ne pa proti plačilu v klijnini.

Trgovinsko pogajanje z Nemčijo se odloži 5. marca v Berlinu. Znanost je da se pričetek pogajanj predvideno poudarjajo zaslanje italijanskega nemškega ministrstva za zunanje zadebe. Pri pogajanjih informacijah se brzo zasedanje pričelo 5. marca in sicer v Berlinu. Poročal smo že, da je bila z nemške strani izražena želja, da bi se pogajanja začela sredi februarja, ker je treba urediti vprašanja v zvezi s predvideno vključitvijo češkoslovaškega protektorata v nemško carinsko področje. Ta želja pa naša država ni mogla ustreči, ker se v februarju predvidena pogajanja z drugimi državami. Med drugim bi pričela v prihodnjih dneh v Beograd posebna italijanska delegacija.

rešiti je treba vračanje nadaljnjega plačilnega režima v prometu z Rumunijo (ker poteče dosednji sp. razum 29. februarja), končno pa se bodo še v februarju nadaljevala pogajanja z Anglijo.

Obrtna banka krajevne Jugoslavije bo imela svoj trinajsti redni letni občni zbor v nedeljo 17. marca v Znanstvenem domu v Beogradu. Delničarji, ki hočejo prisostvovati občenemu zboru, morajo izpolniti delnice najkasneje sedem dni pred občni zborom. Na dnevnem redu so volitve 5 članov upravnega odbora in 2 članov poslovnega odbora v Zagrebu.

Iz zadružnega registra. Pri zadruzi »Jugomontafone«, I. jugoslovanski centralni živnorenjski selekcijski zadruzi za sivorjavo alpsko govedo, zadruzi z o. j. v Ljubljani, so izbrani člani načelstva Oton Fajčar, Josip Lenarčič in Henrik Sarnitz, vpisan pa je član upravnega sveta Julio Meini, posestnik v Apačah pri Gornji Radgoni.

Borze

15. februarja

Na jugoslovenskih borzah notirajo nemški klijnirski čeki nespremenjeni 14,70 — 14,90. Grški čeki so se v Zagrebu nudili po 30,75, v Beogradu pa je bil promet po 30,75. Tečaj na svobodnem trgu se nadalje ravna po tečaju 55 d'n za dolar.

Na zagrebškem efektivnem tržišču je vojna škoda pri nespremenjeni tendenci notirala 424 — 429 (v Beogradu je bil promet po 428,50). Zaključki pa so bili zabeleženi v 6% beguškimi obveznicah po 77,50 in v 6% dalm. agrarnih obveznicah po 71,50 (v Beogradu po 70,50 — 70,75) in v delnicah PAB po 201.

Devize

Ljubljana. Oficielni tečaji: London 174,90 — 177,90, Pariz 98,65 — 100,95, New York 4425 — 4485, Curh 995 — 1005, Amsterdam 2351 — 2389, Bruselj 746,50 — 758,50. Tečaji na svobodnem trgu: London 215,80 — 219, Pariz 121,92 — 124,22, New York 5480 — 5520, Curh 1228,1 — 1228,18, Amsterdam 2903,63 — 2941,63, Bruselj 921,96 — 933,96. Curh, Beograd 10, Pariz 9,97, London 17,60, New York 44,6, Bruselj 75,30, Milan 22,52, Amsterdam 237, Berlin 178,75, Stockholm 106,20, Oslo 101,33, København 86,1250, Sofija 5,50, Budimpešta 79,50, Atene 3,30, Carigrad 3,55, Bukarešta 3,35.

Effekti

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 424 — 429, 4% agrarne 50 den. 4% severne agrarne 51 — 52, 6% teguške 77 — 78 (77,50), 6% dalm. agrarne 70 — 72 (71,50), 7% invest. 98 den., 7% stabiliz. 95 den., 7% invest., 98 den., 7% Seligman 99,50 den., 7% Blair 89,50 den., 8% Blair 98 den., delnice: Narodna banka 7450 den. PAB 198 — 200 (201), Trboveljska 241 — 245, Gutman 60 den., Sečerača Osljek 155 den., Isis 30 bl. Beograd. Vojna škoda 428 — 429 (428,50) 4% agrarne 53 den., 4% severne agrarne 50,75 — 51,50 (50,75), 6% beguške 76,75 — 77,25 6% dalm. agrarne 70,50 — 71,25 (70,50 — 70,75) 6% šumske 69 — 70, 7% stabiliz. 97,50 den., 7% invest. 88,50 — 99,50, 7% Seligman 100,50 den., 7% Blair 89,50 den., 8% Blair 97 den., Narodna banka 76 den. PAB 196 den.

Blagovna tržišča

Zito

+ Novošadska blagovna borza (15. t. m.). Tendence: nespej. Pšenica: baška okoli Novi Sad 199 — 201; gor. b 197 — 199, srem. 195 — 198; slavonska 197 — 199, iadja Tisa 203 — 205 R2: baška 155 — 157,50 Oveš, baški, sremški in slavonski 151 — 153. Ječmen: baški in sremški 64/65 kg 172,50 — 175. Koruza: baška nova 125 — 127; nova pariteta Indija 125 — 127. Moka: baška in banatska »0g« in »0gg« 302,50 — 312,50; »2« 282,50 — 292,50; »3« 262,50 — 272,50; »4« 242,50 — 252,50; »7« 212,50 — 222,50; »8« 137,50 do 140. Orobzi: baški in sremški 127,50 do 130; ban. 125 — 127,50.

Letni zasluge delavstva v Sloveniji

Zasluge delavstva, zavarovanega pri OUZD v Ljubljani je lani znašal 738 milijonov din

	dnevna zav. mezza	celotni letni zaslužek
1923	20,55 din	475 milj. din
1926	22,43 "	529 "
1929	27,15 "	708 "
1933	23,23 "	550 "
1934	23,63 "	560 "
1935	27,40 "	556 "
1936	27,57 "	607 "
1937	27,51 "	696 "
1938	24,39 "	767 "
1939	25,17 "	738 "

Najvišje stanje delavskega zaslužka smo zabeležili leta 1930 ko je znašal zaslužek pri OUZD zavarovanega delavstva skoro 800 milijonov din. V tem letu je bila tudi dnevna zavarovana mezza najvišja namreč 26,45 din. Čeprav smo imeli lani neka več zavarovancev nego v letu 1930 je celotni zaslužek zaposlanih za 10 milijonov in sicer predvsem zaradi tega, ker je lani povprečna dnevna zavarovana mezza dosegla šele 25,17 din nasproti 26,45 din v letu 1930. Najnižje stanje povprečne dneve zavarovane mezde smo imeli leta 1935, od tedaj se je povprečna dnevna zavarovana mezza dvignila za skoro 13%.

Prispevki so znašali 104 milijone din. Od skupne zavarovane mezde je Okružni urad v lanskem letu predpisal vsega 10 milijonov din prispevkov (prejšnje leto 10 milijonov), in sicer za bolezen 54 milijonov (51) za starostno zavarovanje 23 milijonov (21) za nezgodno zavarovanje 15 milijonov (16) za brezposelnost 10 milijonov (10) in za delavsko zbornico 2 milijonov (12). Sedaj se plačuje za bolnišnico za zavarovanje 7%, delavske mezde, za starostno zavarovanje 3%, za nezgodno povprečno 2% za brezposelnost (borzo dela) 1,4% in za delavsko zbornico 0,3%.

Zanimivo so nekatere podrobnosti, ki nam jih kaže statistika. Zlasti glede razmerja med moškimi in ženskimi članstvom. Povojni razvoj je pokazal, da je v letih gospodarskega polja naraslo bolj moško članstvo, v dobi krize pa se dviga odstotek ženskega članstva, ker si v takih časih mnogi podjetniki pomagajo s tem, da obdržijo čim več ženske delovne moči ali pa zamenjajo moške delovne moči z ženskimi. V konjunktornem letu pred nastopom gospodarske krize, to je v letu 1930, je odpadlo na ženske članke 32,6%, leta 1935 je to odst. narasel na 39%, v naslednjih letih pa je pričel opet padati in je lani znašal 35,9%.

Zanimivo so tudi letni zasluge gibanje povprečne dneve zavarovane mezde in celotnega letnega zavarovanega zaslužka delavstva, kar je vidno iz naslednje primerjave:

Pred uvedbo karentne dobe v bolniškem zavarovanju

Iz Zagreba poročajo, da pripravljajo v Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev načrt novega zakona o zavarovanju delavcev. Spremembe se nanašajo predvsem na § 219, po katerem se sedaj obolenemu delavcu nudi zdravniška in denarna pomoč le skozi 26 tednov, istočasno pa predlaga Osrednji urad spremembo predpisov v tem smislu, da se ukine dajanje hranarine obolenim članom za prve dni bolezni, ker je po obrtnem zakonu podležje za prvi tedni itak dolžno plačati delavcu polno mezo. Na ta način bi se dosegel prihranek iz katerega bi se pokrili stroški za podajanje podporne dobe od 26 na 52 tednov.

O tem vprašanju smo lani na tem mestu obširno razpravljali (glej »Jutro« od 14. nov. 1939). Opozorili smo, da se da zboljšanje finančnega stanja bolniškega zavarovanja v znatni meri doseči že samo s preprečenjem zlorab in izkoriščanja dobrot delavskega zavarovanja. Gre za uvedbo karentne dobe, ki je nujno potrebna v našem bolniškem zavarovanju. Tako karentno dobo poznajo vsi moderni bolniško-zavarovalni zakoni. Reforma naša na men preprečiti neznatna kratkotrajna »bolovanja«, ki na škodo resnih in dolgotrajnih bolovanj konzumirajo milijonske izdatke. V mnogih državah je z zakonom določeno, da zavarovanec nekaj dni nima pravice do denarne podpore, ki se priznava šele od 4. ali 6. dne po obolenju. S takimi določbami ščitijo zakoni socialne koristi zavarovancev in zapirajo pot k blagajnam zavarovalnih ustanov raznim izkoriščevalcem. Naša veljavna zakonodaja pa v nasprotju s temi načeli še s posebno premijo ščiti izkoriščevalce javnega delavskega denarja.

Hranarina je po zakonu mišljena kot nadomestek za izpadli zaslužek v času pridobitne nesposobnosti. Zakonodajalec je vpošteval takratno stanje, po katerem delodajalec ni bil dolžan plačati mezdo obolelemu službojniku. Zato je bilo določeno, da od prvega dne dobiva hranarino. Leta 1932 pa je stopil v veljavo obrtni zakon, ki določa v § 219, da je delodajalec dolžan plačati za čas enega tedna mezdo in plačo službojniku, ki je zaradi bolezni zadržan opravljati službo, in sicer po najmanj 14 dnevnem službovanju. Z uveljavljenjem te določbe je odpadla

snova za plačevanje hranarine v prvem tednu bolezni. Zato o zavarovanju delavcev po je usod. Nespremenjen in tako tudi stari zakonostni v prvi in drugi odločbi, ki se v prvem tednu hranarina ne plačuje, ker je delavski zakon za prve dni bolezni, da se ne plačuje hranarine, ker je delavski zakon za prve dni bolezni, da se ne plačuje hranarine, ker je delavski zakon za prve dni bolezni, da se ne plačuje hranarine.

Karentno je, da se ne plačuje hranarine v prvem tednu bolezni. Zato o zavarovanju delavcev po je usod. Nespremenjen in tako tudi stari zakonostni v prvi in drugi odločbi, ki se v prvem tednu hranarina ne plačuje, ker je delavski zakon za prve dni bolezni, da se ne plačuje hranarine, ker je delavski zakon za prve dni bolezni, da se ne plačuje hranarine.

Take določbe niso naperjene proti delavstvu, kajti velika večina delavstva obsoja zlorabe, ker se zaveda, da gre do škodo delavske zavarovalne ustanove. Imajo pa take določbe namen ščititi pravega delavca in izločiti iz zaščite prehodne delavce in simulant. Zato pozdravljamo predlog osrednjega urada, da se sedanja premija za izkoriščevalce delavskega denarja in javnih ustanov odpravi in da se prihranek uporabi za one, ki zaradi težkega obolenja potrebujejo pomoči preko 26 tednov.

Načrt novega zakona o zavarovanju delavcev je tudi v skladu z zahtevami Zbornice za TOI, ki je lani na seji 15. novembra sprejela v tem smislu samostojni predlog zborničnega svetnika gosp. Zadravca.

Burno zborovanje mariborskih obrtnikov

Maribor 15. februarja. Svojnji sestarek vseh predsednikov in zastopnikov prisilnih združenj obrtnikov v Mariboru je bil precej buren in živahen.

Morilec Hace se potika po vranskem okolišu

Celje, 15. februarja. Varnostna oblast je v sredo izvešala, da se je pojavil morilec Hace na dan v okolici St. Jurja ob Taboru. Takoj so bile alarmirane vse orožniške postaje v predelu med Celjem in Vranskim ter celjska policija. Sivični orožniki ter nekateri celjski policijski agenti in stražniki so takoj uvedli organizirano in sistematično zasledovanje nevarnega razbojnika.

Kanjeni Hace se je pojavil v treh vaseh. V sredo nekaj pred 1. jutraj se je oglašil Josip Hace pri posestniku Vinku Drobežu v Crtom vrhu pri St. Jurju ob Taboru. Bil je ves premražen ter brez klobuka in koesa. Na njegovo prošnjo so mu Drobeževi postregli z jedjo. Videli so, da ima mezin desne roke močno ranjen, Hace si je pri Drobežu obvezal prst in dal Drobežu za obvezo 5 din nagrade. Hace je ostal pri posestniku Drobežu do 10. dopodne, nato pa je izginil. Drobež, ki je bil takoj zasli, da ima opravka s Hacetom, je po njegovem odhodu hitro obvestil orožnike.

Ob 11. se je pojavil Hace pri mehaniku Pepelu v Ojstrški vasi pri St. Jurju ob Taboru in dal v njegovi delavnici popraviti enega izmed dveh samokresov, ki ju je imel pri sebi. Hace je opazil obvezo na Hacetovi desni roki. Tudi on je bil takoj preprčan, da stoji pred njim Hace. Ko je Hace kmalu odšel, je Pepel takoj javil zadevo orožnikom. Drobež in Pepel sta po fotografijah, ki so jih jima predložili, spoznala razbojnika Hacet.

Popoldne so videli Hacet v Grajski vasi, nato pa je krenil najbrž proti Gomilskemu. Zasledovanje Hacet vodi orožniški poveljnik g. major Vindakijević iz Celja. Prebivalstvo Savinjske doline, ki so ga vesti, da se Hace skriva v Savinjski dolini, seveda zelo razburile, nestrpnost prikaže, kdaj bo uspelo Hacetu izslediti in spraviti na varno. Upanje je, da se bodo želje prebivalstva kmalu uresničile.

Hacetovi pajdaši

Celjska policija je pred kratkim aretirala in oddala sodišču Josipa Obrezo iz Logatca, Franca Rebernaka iz Velike Piščice pri Zalcu in Franca Hriberška iz</

Sovjetski bombnik na Finskem

Finci so sestrelili sovjetski bombnik in ga zdaj peljejo v zaledje na ogled

V borbi proti tankom

Ročne granate v „grozdih“

Veliko število osvojenih in uničenih sovjetskih bojnih voz, ki ga navajajo Finci v svojih poročilih, ne more nikogar presenetiti, ki je imel priliko opazovati, kako hitro so se finske čete zbrale po prvem vstupu, ki so ga napravile nanje te oklepne pošasti. Kaj kmalu so si izdelale učinkovite obrambne metode proti njim.

Razen topov proti tankom, ki jih imajo Finci sedaj, zlasti po svojih velikih zmagah, mnogo več nego ob začetku vojne imajo v njihovi obrambi posebno ulogo mine. Pogostoma jih Finci naomečajo tudi s šestimi, sedmimi ročnimi granatami, ki jih z žico zvazujejo v „grozde“. Iz njih izhajajo mečejoče se „grozde“ proti tankom, pogostoma tudi skupaj s steklenicami bencina, ki se po eksploziji granat vname in se goreč zlije v notranjost bojnega voza tako da se mora posadka vžeti, če ne živa zgoreti.

Druga metoda za osvojitve kakšnega tanka obstoji v tem, da splezajo od za aj na voz, razbijajo vhodno zaščito z lomilko in vržejo granate v notranjost voza. Ta način, ki se je obnese, že v španski državljanski vojni in v borbi Poljakov proti nemškemu tankom, zahteva seveda veliko poguma, kakor preprosti postopek po katerem suneš deblo ali debel drog med gosenice in kolesje. Celo najtežje tanke je mogoče na ta način ustaviti in jih potem obstreljevati, dokler se posadka ne vda. Težava je le v tem, kako se tanku približati, ne da bi te ogenj iz njihovih strojnica podrl.

Po dosedanjih ugotovitvah ima večina sovjetskih bojnih voz standardnega tipa dva moča posadke in Fordove motorje s štirimi cilindri.

Nov polet v stratosfero

Pripravljata ga prof. Piccard in letalski major Oliviero

Turinska »Stampa« poroča iz Buenos Aires, da je prispel tja prof. Avgust Piccard, da bi z izkušnjami svojih prejšnjih stratosfernih poletov pomagal bivšemu italijanskemu letalskemu majorju Edvardu Oliviero pri novem stratosfernem poletu. Ta polet je Oliviero pripravil za največjo skrbnostjo in vlada zanj v Južni Ameriki največje zanimanje.

Prof. Piccard je dal letalcu na razpolago svoje instrumente za opazovanja v stratosferi. Balon je že pripravljen in se lahko dvigne vsak trenutek. Je nekaj večji nego balon »Poljska zvezda«, s katerim so Poljaki poskušali stratosferni polet v Karpatih, a jim ni uspel. Ima prostornine 124 tisoč 790 kubičnih metrov in so za njegovo

polnitev naročili helijev plin iz Zedinjenih držav, ker se ta plin, kakor znano, ne vname tako, kakor se lahko zgodi z vodikovim plinom.

Plašč so izdelali iz neke posebne, nepropustne svile. Računajo da se bo balon lahko dvignil 30.000 m visoko. Oliviero bo napravil najprvo poskusni polet v višino 10.000 m.

Roko si je odžagal

V San Remu si je odžagal roko 44 letni delavec Moro, in sicer zaradi tega, ker v pijanosti udaril s roko 75 letno mater. Ko so delavca našli, je bil že mrtev.

Japonsko mesto gori

Protiv koncu januarja je nastal v japonskem mestu Šizuoka požar, ki je upepelil nad 2000 hiš. Ta požar, ki je šel zdaj prispel v Evropo, je bil napravljen v četrti, kjer so stale največje trgovske hiše

Zaloge petroleja

V nasprotju s trditvami, ki smo jih slišali v zadnjih letih pogostoma, trditvami namreč, da se bodo naravne zaloge petroleja v nekoliko letih izčrpale, je izjavil ameriški strokovnjak Levorson na letnem zborovanju ameriške geološke družbe, da imajo Zedinjene države v svojih tleh tako rekoč še neizčrpne zaloge te dragocene tekočine. Še daleč ni mogoče izračunati dneva, ko bo teh zalog konec.

V ameriških ležiščih petroleja, ki jih še ne izkoriščajo, je za 17 milijard sodov zaloge in prav gotovo je, da so še mnoga neznana nahajališča. Najvažnejše pa je to, da je mogoče danes pridobivati petrolej iz globine 3000 in celo 5000 m. S tem so se odprla nahajališča, ki se jih do danes še nihče ni dotaknil.

Če še ne veš, zdaj izveš:

da je ameriški admiral Byrd s svojo odpravo že dosegel magnetiki tečaj na Južnem tečaju;

da vlada na švedskem pomanjkanje kuriva, ker je več ladij, natovorjenih s premogom, obšlo v ledu;

da so na Japonskem v nedeljo obhajali 2600. obletnico ustanovitve japonskega cesarstva;

da obiskuje oficirsko šolo za častnike angleške vojske tudi sin zdravnika dr. Morbyja, ki je baje prvi drugopoliti oficirski aspirant v vrstah britske armade;

da je pobegnilo iz Urugvaja 11 oficirjev in inženirjev potopljene nemške oklopne »Admiral Graf Spee«. Vkrcali so se baje na neko tuje letalo;

da gradijo Zedinjene države na Aljaski utrdbe in pomorska oporišča;

da se je francoski poslanik v Moskvi Naggiar vrnil v Pariz;

da so švedski raziskovalci odkrili 5000 let stare smuči;

da je najsamotnejši zdravnik v Evropi dr. Einar Wallquist, ki živi 600 km daleč od Stockholma v severni Laplandi;

da je lani 23. avgusta minilo sto let, odkar je polkovnik Drake v Pennsilvaniji začel pridobivati petrolej. Trgovci so ga v začetku prodajali kot zdravilo v čisto majhnih stekleničkah;

da je po vesteh iz Vratislave uničil sedanji mrzav v Šleziji nad 300 srn in mnogo jelenov.

Usmrtni avtonomist

V Nancyju je bil ustreljen vodja alžasko-lotarijskih avtonomistov, Nemec dr. Roos. Dokazano mu je bilo vojaško vohunstvo v prid neke tuje države, zaradi česar ga je vojaško sodišče obsodilo na smrt

Danska v lednem oklepu

Pešpot danskega mornarja med dvema otokoma

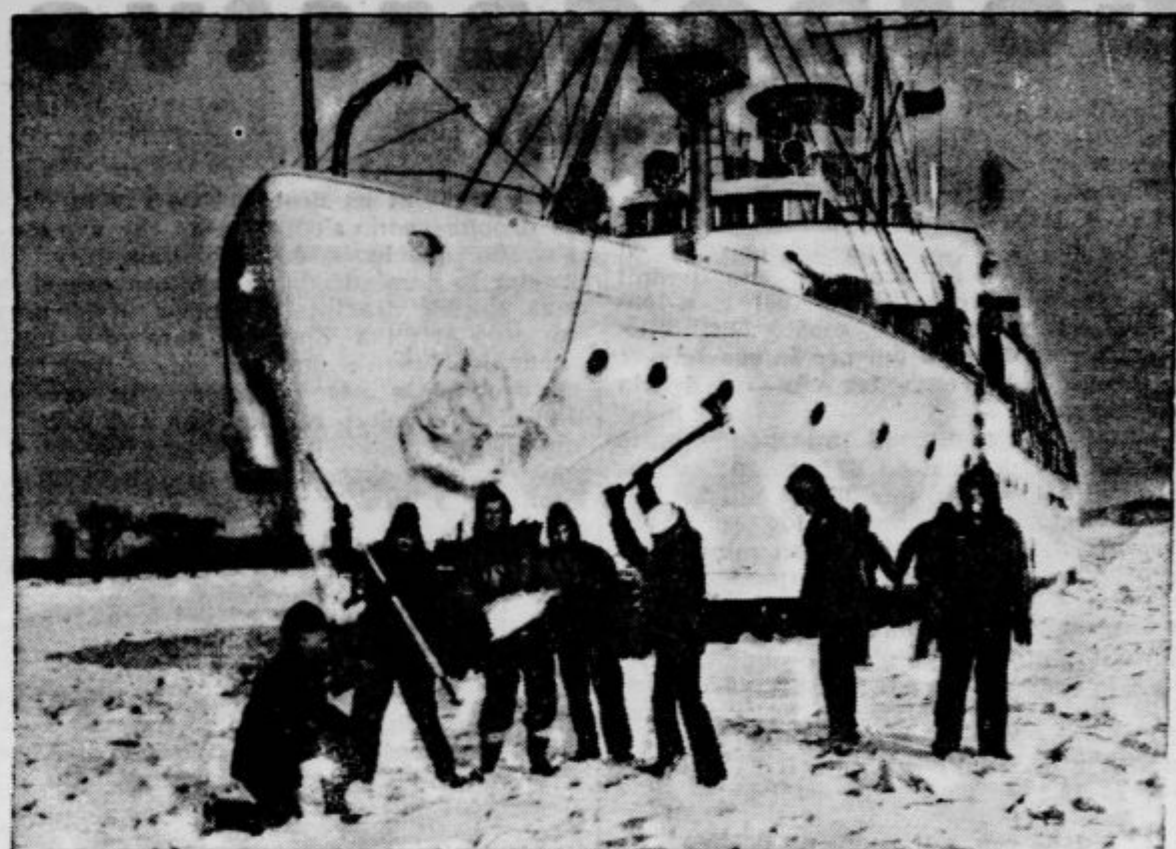
V nordijskih državah se je mrzav v zadnjih dneh zelo poostiril. Nasprotno pa vlada v Grenlandiji, na Islandiji in na Farskih otokih pravo pomladno vreme.

Vodja danske meterološke službe je sedanjim vremenskim položajem v svoji deželi označil z besedami: »Danska je popolnoma zaledenela.« V eni zadnjih noči so izmerili 25 stopinj pod ničlo in to temperaturo je pozapisal danskega meterološkega zavoda, ki obstoji od l. 1860., samo enkrat prekočila zima l. 1893., ko so imeli 17. januarja 30 stopinj pod ničlo. Promet med otoki in jutlandsko kopnino opravljajo letala, ker se je morala plovba ustaviti. Prvič se je po desetih letih zgodilo, da je mogel neki

danski mornar peš preko zaledenega morja med otokoma Laalandom in Langelandom. Mož pa drugim te poti ne priporoča, kajti med neštevilnimi razpokami, ploščami in luknjami v ledu se mu je večkrat dozdevalo, da ne bo prišel nikoli več živ iz te ledne puščave.

V Oslu so izmerili 21,5 stopinje pod ničlo, v Rørosu pa 40 stopinj in v Grue-Finn-skogu ob švedsko-norveški meji celo 46 stopinj pod ničlo. Južnonorveško obalo je zaprl širok pas plavalčega ledu. S pristaniščema Rørdjem in Lyngørjem ni mogoč noben promet. Pri Arendalu je zamrznilo 20 parnikov s tovori premoga za Oslo.

Led na Hudsonu

Tudi na Hudsonu zamrzujejo ladje in jih morajo s sekirami osvoboditi lednega oklepa

Oster mrzav vsepovsod

Ladje v ledu — Ustavljene vlaki — Mrličev ne morejo pokopavati

Poročali smo o hudem mrzavu, ki je zavlažal na Danskem in ki je takšen da ga tam ne pomnijo že pol stoletja. V Kattegatu so obtičali v ledu dva ledolomilca in 11 parnikov, ki so prevažali večnoma premog. Kattegat je popolnoma zaprt. V Kodanju se boje, da se bo mrzav še stopnjeval, ker je s severne Finske na poti leden severovzhodnik. Oblasti so bile prisiljene, da omejijo porabo kuriva in zavoljo tega se je število oseb, ki so obtele za prehiadom in vnetjem v grlu že zelo povečalo. Kopalšča smejo uporabljati le za kratek čas samo tiste osebe, ki doma nimajo kopalnic.

O ostrem novem mrzavu poročajo tudi iz Nemčije, kjer zdaj posebno hudo občutijo pomanjkanje premoga. Mnogo berlinskih stanovanj in uradov sploh ne morejo več kuriti. Da bi malo zaježile novi naval prehladov ter influence, je mnogo tvrdk poslalo večino svojih nameštencev na dopust in si pomagajo samo z najbolj nujno potrebnim osebjem. Tako je eden največjih mednarodnih uradov v Berlinu svoje prostore popolnoma zaprl in posluje samo v majhnem, začasnem prostoru.

Vzhodno morje je popolnoma zaledenelo, tako da se je preknil tudi železniški promet med Berlinom in Kodanjem, ker železniški brodi ne morejo voziti. Zato je izostal večji del dobav masla, jajc, slanin in drugih živil, ki bi morala prispeti iz Danske v Berlin. Stotine vlakov v Nemčiji ne vozijo več, tako da železniški uradi odklanjajo potnike, ki ne morejo navedi nujnih razlogov za svoja potovanja. Led je pokril tudi vse prekope v Nemčiji in Ren. Iz raznih delov države poročajo, da je zamrznilo na stotine srn, lisic in drugih živali, v poednih krajih pa ne morejo pokopavati niti mrličev, ker je zemlja zamrznila. Spravljajo jih začasno v kleti mrtvašnic.

ANEKDOTA

L. 1783. so v Solnogradu igrali tragedijo »Agnes Bernauer« in med občinstvom je nastalo tedaj splošno ogorčenje proti igralcu, ki je imel vlogo »vicedoma«, ti-stega, ki nesrečno junakinja na koncu vrže čez most v Donavo. Igralca so zasledovali s takšnim sovraštvom, da se ni upal v nobeno gostilno več, kajti bil je v stalni nevarnosti, da ga kdo zavoljo njegovega krutega postopanja z Bernauerco pozove na odgovor in pošteno pretepe.

Tedaj si je vodja igralske družine, znanl igravec Schikaneder izmislil nekaj dobrega. Nekega dne se je pojavil na gledaliških lepkih s krepkimi črkami napis: »Danes vržemo vicedoma z mosta v Donavo!« Ta večer in še mnogo drugih večerov je bilo gledališče nabit polno. Vsak je hotel uživati prizor, ko pada osvojevalni vicedom v hladno vodo. Gledališka blagajna si je pošteno opomogla, a tudi igravec, ki so ga doletj zasledovali, je bil lahko zadovoljen z gromovitim ploskanjem, s katerim je občinstvo spremljalo njegov »konec«.

VSAK DAN ENA

»Moj oče mi je vsako leto za god kupil bisec.«
»Nu, lahko si predstavljam, da imate danes krasno biserno ogrlico...«
(»Marc Aurelio«)

MICHEL ZEVACO:

Don Juan

ROMAN

»To je dvojce, Corentin. A molči zdaj, spanec me sili...«

»V posteljo lezite, gospod, in ta čas, ko boste vi spali...«

»Ne, ne! Na temle stolu bom spal. Toda spal bom samo z enim očesom. Če me le za trenutek zapustiš, pridem s palico pote. Ne bodi trdosrčen, Corentin, in ne sili me, da bi te tepel.«

»Vrag naj vzame ljubezen, zaljubljenec in trinoške gospodarije!« je Corentin ves potr zarentačil sam pri sebi.

Nato je jel molče opazovati dona Juana. Nekaj ganljivo prizanesljivega, bratskega in hkratu spoštljivega je bilo v njegovih očeh; pred vsem pa se je zrcalilo v pogledu zvestega sluge občudovanje. Don Juan se mu je zdel nekakšno višje bitje, plavajoče nad zakoni, ki vladajo npravnstvenemu svetu. nekakšen polbog, ki je stal onkrj dobrega in zlega.

V mizi, za katero je sedel gospodar, se je oglašilo lahno trkanje. a Jakomin se za to ni zmenil.

Don Juan je slonel s hrbtom na stolu in držal roke na mizi; oči je imel zaprte kakor človek, ki spi. Vendar ni snal Narobe. zdelo se mu je, da z duhom še silneje živi ko drugič. Čudna razdraženost mu je podeseterjala moč mišljenja. Živci

so se mu napenjali, ne da bi bil vedel za to, in reka slik in predstav mu je neudržno lila skozi možgane.

In čudno: ob tem duševnem naporu so njegove misli izgubljale običajni značaj, ki je njegovo bistvo v tem, da jih ni moči primerjati s snovjo. Dobivale so na pol stvarno obliko in se pojavljale kot barve:

Bele misli, črne misli, sinje misli, misli rdeče kakor kri.

Don Juan je z zavzeto radovednostjo spremljal te pojave v svoji zavesti. Bilo mu je, kot bi se sklanjaj nad samim seboj in se opazoval kakor drugega človeka. Samo napetost živcev ga je kar mucno težila in časih je jel v Corentinovo veliko grozo globoko sigati in vzdihovati.

Tedajci se je oglašilo v mizi zaporedoma več naglih, rezkih udarcev.

Corentin je poskočil in osuplo strmel v vsakdanji kos pohištva, ki je bilo podobna, da se drhte dram v življenju. Zatem je pogledal roke dona Juana, ki so ležale na mizi, in sam pri sebi razsodil, da je gospodar s prsti povzročil čudne glasove.

A zdajci so se misli dona Juana nehote izpremenile. Barve so izginile, ali bolje, prešle so se v slike. Te slike pa niso bile sanjski obrazi, kakršni se prikazujejo človeku ki v duhu obuja črte znanega obličja. Bile so nekakšni stvarniški bliski, izlivi miselnega napora, in so oživljali prizorico njegove domišljije z resničnimi bitji. Ko bi bil

iztegnil roke, bi se mu bilo zdelo, da jih čuti, da otpirava žive, prijemljive prikazni...

Pa tudi to stanje duha je prenehalo in misli dona Juana so se vrnille v običajni tir.

Don Juan je mislil... in

Don Juan je mislil na Leonoro, ne da bi bila radi tega njegova ljubezen zavzdignila prejšnji krik, in ker je Leonoro oboževal, je nad tem sam osupnil.

Mislil je na trdovratno zasledovanje, ki je trajalo že vse od Sevilje.

A tu je bilo spet nekaj čudnega. Zasledovanja od Sevilje do gostilne »Pri milosti božji« ni obnavljal tako, kakor se je bilo vršilo, temveč narobe. Vračal se je v času nazaj in se ni spominjal dogodkov od Sevilje do gostilne, temveč od gostilne do Sevilje.

Temu preobrnjenemu redu se je na vso moč upiral, toda zaježiti ga ni mogel: dospel je v Seviljo, dospel k prizoru v kapelici svetega Frančiška, dospel do gostije, ki so mu jo bili pripravili njegovi štirje prijatelji... njegovi sodniki... in, oh, dospel je do Christe!

Tu je obstal.

Mislil so se mu sosredile v Christo.

Bilo je, kakor da se vsi dejavni delci njegovih možganov zgoščujejo v Christo. Vse drugo je minilo, z Leonoro vred. Zemlja in vesoljstvo sta bila izginila ostala je le še Christa.

Christa je bila vsa njegova misel. Vse njegovo bitje je kicalo Christo...

Resnici na ljubo

Maribor, 15. februarja

Da bom s svojim člankom »Samoprevračala« dregnil v takšno srčno gnezdo, se mi ni niti od daleč sanjalo in ni bil niti najmanj moj namen. Tudi nisem članka napisal, da bi s komurkoli debatiral ali polemiziral. Napisal sem ga pač na podlagi svojih dolgoletnih izkušenj političnega in kulturnega javnega delavca in publicista, ki danes že nekako bolj iz ozadja opazuje tok in razvoj našega javnega življenja. Ker pa so se gospodje, ki so zavzeli svoje budovalne, mesto stvarnih argumentov poslužili — ali namenoma ali ne, o tem ne bom razmišljati! — na eni strani, kopice v teku let že tako oguljenih kritic in slagerjev, na drugi strani pa tudi očividnih nesreč, moram na kratko ugotoviti dejanski stan. Nekatere njihove trditve so namreč tudi takšne, da kažejo popolno nepoznanje razvoja slovenskega političnega življenja v preteklih in polpreteklih dobi. Od vsakega javnega delavca pa bi se moralo vsaj to zahtevati, da pozna politično zgodovino svojega naroda.

Že v svojem prvem članku sem poudaril, da niti meni niti mojim političnim prijateljem ne pride na misel, mladim zapirati pot v politično udejstvovanje. Še manj nam pride na misel, da bi jo poskušali onemogočiti, kakor se eden od njih bridko, a brez vsakršnega poudara pritožuje. Noben korak v tej smeri ni bil storjen doslej z naše strani in tudi v bodoče ne bo. Če pa so si gospodje od Zveze delovnega ljudstva in od kmečko-delavske stranke sami med seboj v laših in če jih oboje na drugi strani slovenskega bombardirajo s komunisti, pač ne more na nas biti nobene krivde. Zato me seveda prav nič ne ganejo kriticisti gospoda M. S. o »podrtju« mojeg življenjskega dela in o tem, da je mladina »izgubila vero« v dosedanje kapitane slovenske naprednosti. Zase ne iščem vere ali zaupanja nikogar, in če bi jo tudi hotel iskati, bi imel niti želje niti volje, jo iskati pri novih »kapitanih slovenske naprednosti«, namreč pa pri gospodu M. S. Tudi me prav nič niso ganile kriticisti, ki sem jih že tolikrat čital v raznih variantah tudi drugje, da si namreč domišljajo, »da smo do smrti in tabularni« in »da smo edini sposobni, da vladamo«; da je naša »očetna vzgoja« mladim zlomila tilnik in uklenila svobodnega duha; da odrekam »mladi slovenski generaciji« upravičenost novih političnih vidikov. To so običajne tožbe mladih ambicioznostov, ki sami nič ne zmorejo, pa potem druge obtožujejo, »da jim ne dajmo«.

Tudi me pusti hladno stereotipna neresnica gospoda M. S., da je naša politična skupina videla »edini in izključni cilj« v boju proti klerikalnemu zmagu in da je ta boj »kardinalna programska točka stranke V. S.«. Ako bi temu gospodu bilo do resnice, bi si moral pogledati program nekdanje Narodne stranke za Stajersko ali pa vsaj program JNS. Sto in stokrat smo že v raznih variantah čitali trditve g. M. S., da je »stranka V. S. šlo samo za tem, da je prišla v vladu«; oskrbela dva ministra in nekaj senatorjev, morda še eno ali drugo mesto rezervirala zase — (g. M. S. z ozirom na prostor, kjer to piše, zelo netaktno namiguje na sinekure v DHB in PZ), »za nacionalne potrebe slovenstva pa ni storila ničesar«, nasprotno da je »ubijala zdrave slovenske pojave«.

Vse to so stari politični slagerji predvsem »Slovenca« in njegove politične skupine, ki jo prav opiče kopirajo novi »kapitani« slovenske naprednosti. Vsem skupaj je pač naša politična skupina na poti in stalno nas tudi danes — kakor so nas že pred desetletji v Narodni stranki — eni in drugi nosijo k pogrebu in nas polagajo v grob, stalno pa nas »mrliče« vedno znova izkopavajo in napadajo.

Stvarnega od gospodov, ki so se zaleteli v mene, nobeden ni povedal prav ničesar. S tem so me odvezali dolžnosti, da bi jim stvarno odgovarjal. Nasprotno, neki M. si je v zagrebiški »Novi rječici« dovolil celo neokusno nepošteno — namesto prvooptiske — šalo s trditvijo, da sem v svojem članku postavil načelo, naj bosta v Sloveniji samo dve stranki, JNS in JRZ, kar je seveda iz trte izvit. Namizal sem samo nekaj dobro utemeljenih razlogov proti celjenju nacionalnih in demokratiških političnih sil v Sloveniji, ki nas bo privedlo ponovno v položaj, kakršen je bil pri volitvah v narodno skupščino menda leta 1923, ko je bilo v mariborsko-celjskem volilnem okrožju poleg skrajne SLS celih 14 ali 15 drugih priletnih raznih političnih skupin in omizij in je seveda SLS pobrala skoro vse mandate, kljub temu, da je dobila skupaj samo 48% vseh oddanih glasov, ostale liste pa 52%.

Da pa so tudi v okviru ene in iste politične skupine v gotovih političnih in tudi drugih vprašanjih mogoči različni vidiki, sta nam klasičen primer narodno radikalna stranka in pa naša SLS, sedanja slovenska JRZ. Koliko borb je bilo v radikalni stranki že za časa Pašica, koliko raznih vidikov se bori v njej danes! In vendar ni niti Stojan Protić mislil na to, niti mislilo na to dr. Lazar Marković in drugi pripadniki mlajših generacij v stranki, da bi stranko cepili in ustanavljali nove stranke. Isto vidimo v naši SLS, pa naj se danes imenuje tudi JRZ. Koliko je v njej raznih struj, raznih nezadovoljstev!

Končno moram priti do ene zgodovinsko neresnice gospoda M. S. Onu namreč trdi, da sem jaz pred nekako 35 leti isto storil, kar oni, »mladi« sedaj delajo: da sem pustil staro politično formacijo na cedilu. Ne vem, ali je g. M. S. zapisal to neresnico sebi in svojim v tolažbo ali opravičilo. V vsakem primeru pa ostane neresnica vedno neresnica. Zakaj takrat, ko smo na slovenskem Stajerskem pričeli s snovanjem Narodne stranke, ni bilo na tem ozemlju nobene izgrajene politične formacije. Vsa politika se je navidezno vodila pod geslom slovenske sloge. Organizacija SLS formalno na Stajerskem še ni bila izvedena dejansko pa je ta skupina po svojih »Katoliških političnih društvih« imela »takrat vsu moč« v svojih rokah in so se morali ostali politiki enostavno uklanjati njenemu diktatu. Tipične v »em pogledu« so bile volitve l. 1897, ko so — — — — — proti od zaupnikov že sprejeti kandidatur: Dragotina Hribarja izšli kandidaturi župnika Žičkarija, in volitve l. 1906, ko je bila na enak način izšla na kandidatura nekakega drugega gospoda. Proti tej diktaturi se je zlasti med slovenskim kmečkim ljudstvom pojavljalo vedno

večji odpor, ki so ga večje izrabili voditelji »emstva in s pomočjo v slabi slovesnosti, a v nemškem duhu pisanega »Stajerske« pričeli ustvarjati nemško orientirano politično gibanje slovenskega kmečkega naroda. Ker je bila tudi socialna demokracija pod graškim vodstvom popolnoma v nemškem duhu vodena, je bilo jasno, da smo morali ustvariti novo nacionalno in kulturno napredno politično gibanje. Nisem torej mogel pustiti stare politične formacije na cedilu, ker ni bilo nobene, ki bi ji mogli pripadati, in ker se je politično grupiranje pri nas na Stajerskem dejanski še le takrat pričelo.

Enako tudi moji politični prijatelji v bivši Kranjski, dr. Žerjav, dr. Kramer, takrat tudi g. Ribnikar, niso pustili stare politične formacije na cedilu, zakaj stopili so korporativno v takratno Narodno-napredno stranko, katero je vodil pokojni dr. Ivan Tavčar, in so svoje — takrat tudi nove! — politične vidike v tej stranki temeljito uveljavili. Že vstop sam so si priborili šele po

daljšem odporu, a tudi za svoje nove vidike so morali izbojevati marsikatero težko borbo. A oni niso cepili, temveč v že obstoječi formaciji na novo gradili.

Vse moje skoro 35-letno javno delo kot publicist in politično-kulturni delavec tudi izpričuje, da nisem nikdar mladim odrekal upravičenosti novih političnih vidikov. Da nisem s svojo »očetno vzgojo« mladim lomil tilnikov in jim uklepal svobodnega duha, lahko poleg mnogih drugih izpričuje zlasti tudi moji štirje sinovi, ki so danes tudi vsi v javnem življenju in od katerih nisem nikdar terjal, naj bi mi sledili v političnih nazorih. Nasprotno je bilo moje stremenje vedno usmerjeno v to, da mladini odpiram pota v javno življenje. To isto so vedno delali tudi moji politični prijatelji, zlasti pokojni dr. Žerjav, pa dr. Kramer in drugi. Temu načelu se tudi danes nisem izneveril. Zato tudi ta moj članek, pravilno razumevam, ni odrekanje upravičenosti mlade generacije za nove politične vidike, pač pa ponovno svarilo pred zopetnim popolnim političnim raztelesenjem slovenskega nacionalnega in demokratiškega življenja.

V. S.

Beležke

Prenos poslov notranje uprave na Hrvaško

Poročali smo že, da se mudi v Beogradu hrvaški ban dr. Subašić in da je njegovo bivanje predvsem v zvezi s prenosom poslov notranjega ministrstva na bansko oblast v Zagreb. Ban sicer izvaja že skoro vse kompetence notranjega ministrstva za področje Hrvatske, vendar prenos poslov formalno še ni v celoti izvršen. Te zadevi je bila posvečena v zadnjih dneh cela vrsta konferenc med banom ter predsednikom in podpredsednikom vlade. Včeraj se je podpredsednik vlade dr. Maček zopet odpravil nazaj v Zagreb, ban dr. Subašić pa je ostal še v Beogradu, kjer se posvetoje z ministroma Mihaljevičem in dr. Konstantinovićem.

Zakona o tisku še ne bo

V sredo se je v Novem Sadu mudil minister pravde dr. Lazar Marković, ki je pregledal tamkajšnje sodne ustanove. Na vprašanje novinarjev, kaj je s političnimi zakoni, je minister Marković odgovoril: »Zakon o shodih in društvih je gotov, vendar pa bo prišel prej še pred poseben ministrski odbor. Zakon o tisku še ni gotov. O njem obstojata dve menjši. Prvo, ki ga zastopa tudi dr. Maček, je to, da bi se ne izdal nov tiskovni zakon »dokler bodo trajale sedanje razmere. S tem mnenjem se strinjam tudi jaz, ker smatram, da bi bilo danes primerneje uvesti liberalnejši postopek v sedanjem tiskovnem režimu kakor pa izdati nov zakon o tisku.«

Minister dr. Čubrilovič o svobodnih volitvah

V Sarajevu je bil sestanek zaupnikov srbske zemljoradniške stranke. Minister dr. Čubrilovič je v svojem govoru branil načelo narodnega edinstva in dejal: »Zemljoradniki so se borili za načelo, da ni Jugoslavije brez Srbije, Hrvatske in Slovenije, že za časa vidovdanske ustave, ko so nas mnogi že proglasili za komuniste. Beograjska čaršija bi že zdavnaj proglasila dr. Mačka za sv. Savo, če bi jo zadnjih 20 let branil in se odrekli svoji zahtevi, da morajo državo v prvi vrsti upravljati kmeti, ki tvorijo ogromno večino vsega našega prebivalstva. Bodoče volitve bodo povsem svobodne in gorje tistemu, ki bi poskušal vsiljevati narodu svojo voljo. Sreške načelnike in orožnike bomo poslali med volitvami studirati zakone. Upravna oblast naj čuva red in mir ter nima pravice se vmešavati v politiko in politično prepričanje državljanov.«

Za volitve v mestne občine

»Napredek«, glasilo prof. dr. Mihajla Ilića, razpravlja o težavah, s katerimi se bore naše mestne občine. Po njegovem mnenju je že skrajni čas, da se prične razmišljati tudi o razpisu volitev za mestne občine. Med drugim piše: »Imenovanje občinskih uprav v mestih so in nam še utemeljujejo s tem, da oblast postavlja v mestne svete strokovnjake in da je zaradi imenovanja, ki ga je mogoče vsak trenutek preklicati, razvit večji čut odgovornosti, kakor pa bi bil pri izvolitvah članov mestnih svetov. V praksi nismo mogli ugotoviti niti enega niti drugega. Imenovanji so bili v mestne svete prav tako ljudje po gotovi politični prijateljnosti, kakor so bili sveti izvoljeni. Pri imenovanjih se je prav malo gledalo na to, ali so dotičniki res strokovnjaki in poznavalci

ci komunalnih problemov. Kar se po odgovornosti tiče, je sedaj še slabše, kakor je bilo prej. V izvoljenih mestnih svetih je občinsko upravo klicala na odgovornost vsaj opozicija. Danes pa imenovanih občinskih uprav sploh nič ne kliče na odgovornost. Občinski posli se vodijo danes v ogromni večini naših mestnih občin čisto po interesih strank, ki imajo v njih imenovane mestne svetnike. Rezultati take politike so vidni za vse meščane naših mest.«

Akcija za razdelitev delavskega zavarovanja

Zagrebiški listi poročajo, da sta delavska zbornica v Zagrebu in Hrvatski radniški savez začela akcijo za likvidacijo Sutorja (Osnrednjega urada za zavarovanje delavcev) v Zagrebu. Poslala sta konkretne predloge vladi v Beogradu. Za prehodno dobo zahtevata imenovanje posebnega ravnatelja, ki bi izvršilo popolno reorganizacijo te ustanove na ta način, da bi se osnovala tri avtonomne centrale delavskega zavarovanja, za področja banovine Hrvatske, Srbije in Slovenije.

Plače državnih nameščenecv

»P. T. T.«, glasilo poštarnih nameščenecv, objavlja uvodnik o potrebi povišanja prejemkov državnih nameščenecv. Med drugim piše:

»Državni uslužbeni že leta ne živijo več življenja kulturnih ljudi. Davno so minuli časi, ko je bila v proračunu državnega nameščenca določena gotova vsota tudi za kulturne potrebe. Leto za letom je izginjala iz njegovega proračuna postavka za postavko. Poslednje čase pa se je pričelo postavljati še vprašanje golega življenja. Vsako povišanje prejemkov, ki ne bi bilo res zadovoljivo, bi povzročilo še slabše posledice, kakor sedanje nevzdržno stanje. V era v socialno pravico se bo vrnila le tedaj, če se bodo merodajni krogi iskreno in resno lotili reševanja vprašanja prejemkov državnih nameščenecv, in to čim prej, brez odlašanja. To vprašanje je prav tako važno in nujno, kakor je kmečko ali delavsko vprašanje.«

Italijanska knjiga

o Poljakih

Pred kratkim je izšla v Italiji knjiga »La Polonia«, ki jo je napisal M. L. Berra. Knjiga je vzbudila veliko pozornost sprito odkritega priznavanja velikih vrednot in slavnih tradicij poljskega naroda. Avtor opozarja na udeležbo italijanskih »garibalincev« Nulla, Carolija in drugih v poljskih vstajah preteklega stoletja. Vseh strani je posvečenih tudi novim poljski vladi, ki se je formirala pod predsedstvom generala Sikorskega v Franciji. Med slikami, ki krase knjigo, je tudi fotografija generala Lipnškega kot »junakaškega branila Varšave«. V predgovoru avtor v naprej odklanja morebitne očitke, da se spušta s knjigo na politično področje. Njegov namen je bil, da »predloži sodišču zgodovine resničen prikaz tega, kar je bila Poljska, preden jo je uničil poslednji vihar. V zaključku pripominja, da bo »duša poljskega naroda« navzlic vsemu ostala živa in se nič ne bo moglo storiti proti njej, kajti ona se s ponosom dviga nad svojo bolelost, kakor že šeststokrat poprej v zgodovini.

Kaj sta Bosna in Vojvodina za Srbe

Poročali smo že o ostri reakciji, ki so jo v zagrebiških političnih krogih izzvala izvajanja prvaka demokratske stranke Milana Grola da se morata Vojvodina in Bosna brezposelno priključiti bodoči srbski ednici. Na te napade odgovarja g. Grol v večeršnjem »Politiki« in med drugim pravi:

»Vsi naši ugovori proti sporazumu od 26. avgusta izhajajo iz predpostavke, da se obravnavajo meje bodočih treh upravnih edinic kot nekatere državne meje. Razprava o Bosni in njeni pripadnosti je zelo dvozna. Dejstvo je, da Srbi niso reševali vprašanja pripadnosti Bosne z izključno nacionalnega stališča. Če bi to odgovarjalo dejstvu potem bi sprejeli leta 1915. londonski pakt, ki jim je nudil Bosno in Hercegovino. Srbi tega niso storili, ker je bil londonski pakt sklenjen na škodo Hrvatov. In kakor so stali takrat Srbi na stališču, da je oškodovanje enih izmed nas oškodovanje vseh nas, tako stoji na tem stališču tudi danes. Ako bi Srbi sprejeli londonski pakt, bi jim tega Hrvati sigurno — in to povsem upravičeno — nikdar ne dopustili. Vprašanje Bosne je povezano z našimi nacionalnimi srbskimi čustvi in bo do morali bratje Hrvati s tem že računati.«

»Isto velja — nadaljuje g. Grol — za Vojvodino. V njeni zgodovini ni revolucionarnih aktov kakor v Bosni. Zato pa je združena z Vojvodino vsa mučenjska doba srbske zgodovine. V času, ko ni bilo več Srbije v državnem smislu, se je držala nova Srbija v duhovnem smislu. V Vojvodino je bila prenešana srbska patriarhija in z njo kosti srbskih svetnikov in vladarjev in z vsemi skupaj tudi srbsko

narodno življenje. Habsburžani niso nazvali te pokrajine zastoni ali pa iz »smpati« do srbstva »Srbska vojvodina«. Srbi so bili v Vojvodini stvarnost, s katero je bilo treba računati. Računati pa je treba s to stvarnostjo tudi danes. Hrvati naj se zamislijo nad orlikami v Vojvodini in prebricane sem, da bodo priznali, da so Srbi v Vojvodini neprimerno bolj učinkoviti opora svojim sobom »Bunčevim« in Sokcem, ali če hočejo Hrvatom, kakor se sami v zadnjem času imenujejo, kakor pa Zagreb, pač enako, kakor je Zagreb bližji srbskim srezom v banovini Hrvatski kakor na Beograd. Zato ni samo v interesu srbstva, nego tudi hrvatstva, da se čim bolj okrepi sila, ki se pretaka iz srbskega toka proti severu v Vojvodino.«

Na koncu poudarja Grolov članek: »Pri razpravljanju vseh teh velikih in usodnih vprašanj se moramo ostreji malenkostnih računov in spekulacij. Ne prepirajmo se za srez, ko se posvaja vrašanje obstoja Srbov. Hrvatov in Slovencev na našem od vseh strani ogroženem ozemlju. Vrnimo se pri reševanju naših problemov na bolj zvišeno in stvarno gledanje in prepričani sem, da bomo lahko našli zadovoljivo rešitev za vse. Vrnimo se, ki so sedaj postavljena na dnevni red bo mogoče rešiti samo s pošteno in lojalno razpravo in z jasno postavljenimi doslednimi in rati reševati pa jih je mogoče tudi le med ljudmi, ki jih vodijo samo srbski narodni interesi. Sodelovanje ljudi, ki govorijo na srbski in na hrvatski, o odločitvi davčnih zastavnikov in razdelitvi bančevskih travnikov, pri reševanju teh vprašanj nič ne pomaga.«

SPORT

Drž. prvenstvo v stafeti 4x10 km Velika smučarska prireditev v okolici Maribora Številna udeležba, dragocena darila

Maribor, 15. februarja

V nedeljo 18. februarja dopoldne bo v okolici Maribora, in sicer v Radvanju letošnje tekmovalno državno prvenstvo v smučem stafetnem teku, ki ga je organiziral ISSK Maribor. Po odlični uspelem lanskem prvenstvu v alpski kombinaciji je razumljivo, da si skušajo prireditelji obdržati dober sloves ter da bodo vložili ves trud za to, da bo prireditev potekla čim lepše in čim svečaneje. Zlasti je treba letos podčrtati dejstvo, da dovoljuje ostrejša zima izvedbo prvenstva v nižjih legah, vršilo se bo v neposredni bližini Maribora ter bodo imeli tako tudi izredno važen značaj v sportnem in propagandnem pogledu, k čemur bo precej prispevala tudi okolnost, da je direkija državnih železnic dovolila polovično vožnjo na podlagi obrazca K-13, ki se bo žigosal na kraju prireditve v Radvanju, kjer bo start in cilj stafetnega teka. Pripominjamo, da je start ob 10. pred gostilno »Pri lipi«.

Doslej je SK Bratstvo iz Jesenic prijavilo 2 stafeti, nadalje so prijavili svojo udeležbo SK Ilirija, SK Železnikar, SK Maraton, SK Rapid in seveda tudi tekmovalci ISSK Maribora. Pričakujejo pa se tudi prijave ostalih klubov v državi.

Značaj prireditve primerna so tudi dragocena darila, za katera se bodo borili najboljši stafetni tekači v državi. Pokrovitelj tekmovalnega mestni župan dr. A. Juvan je daroval izredno lep srebrni pokal za zmagovalce štafeto ter posebej 4 plakete za posamezne tekmovalce te štafete. Drugo plasirana štafeta bo prejela srebrni pokal »Putnika«, Maribor, tretja darilo JZSS, četrta srebrni pokal prireditelja prvenstva ISSK Maribora, peto darilo pa dala mariborska zimsko-sportna podzveza za najboljšo štafeto s področja MZSP, kot šesto je pa poklonila zveza še posebno darilo za onega tekmovalca, ki bo na svoji progi 10 km dosegel najboljši čas dneva. Razdelitev nagrad bo v nedeljo ob 16. v hotelu »Mariborski dvor«.

V Planici je vse pripravljeno

Planica, 15. februarja

Proga za smuk z Mececnovega vrha, na kateri bo v nedeljo zanimiva otvoritvena mednarodna tekma v smuku, je kljub novu zapadlemu snegu že spet v odličnem stanju. Tekmovalci, med njimi predvsem Ilirijanci, ki so tamkaj v tečaju, so v polnem treningu, zdaj pa potegoma prihajajo tudi že prvi iz ostalih klubov. V teku današnjega dneva pričakujejo prihod nekaterih iz Trčiča — Lukane je že tam — in iz Celja, pa tudi nemška ekipa bo brzkone

Najboljši drsalci na ledu v Celju

Jutri zvečer ob 20. v mestnem parku

SK Celje priredi v soboto 17. t. m. zvečer na svojem drsalšču v mestnem parku v Celju veliko produkcijo na ledu, pri kateri bodo sodelovali naši najboljši drsalci. Poleg članov prireditelja bo poslala ljubljanska Ilirija svojo najmočnejšo drsalno ekipo z državnim prvakom Thumo na čelu. Razen njega bo nastopil lanski juniorski državni prvak Bettetto, nadalje gđ. Shellova, Finčeva in Bogatajeva. Ni izključeno, da bo nastopil tudi bivši državni prvak, Celjan dr. Schwab. Predstavila se

še v teku večera prispela v Planico. Vse torej kaže, da bo nedeljska tekma dobro zasedena.

Kakor smo že zapisali, je za najboljšega Jugoslovca določeno darilo ljubljanske podružnice Touring-kluba — novo kolo, v mednarodni konkurenci pa bo prvoplasirani prejel krasen akvarel znanega planinskega slikarja Eda Deržaja, naslednji trije plasirani pa lične plakete na marmornatih podstavkih.

Za gledalce, ki običajno pri tekmah v smuku ne pridejo najbolj na račun, je to pot poskrbljeno še prav posebno. Od Ilirjanskega doma pa do samega starta je zgažena udobna pot v serpentinah, po kateri se lahko v 45 minutah vsak, ki ga bo zanimal pogled z višine, povzpne prav do začetne točke nedeljskega smuka. Mrza je jutraj in ponoči dovolj, podnevi pa prijetno prigrava toplo zimsko solnce.

Mladinske smučarske tekme v Ljubljani

Po dolgem presledku bodo v nedeljo zopet v Ljubljani tekmovali v teku. Zaradi slabih snežnih razmer je bilo že nekaj let vsako delo onemogočeno.

Ker pa je tek ena najlepših in najkoristnejših smučarskih panog, je letos tudi v Ljubljani mnogo zanimanja za to disciplino. Namen tekme je v prvi vrsti propaganden, gotovo pa se bodo pokazali tudi že dobri in stilno dovršeni tekmovalci.

Darila za zmagovalca so praktična kot smuč, palice i. t. d.

Tekme se bodo pričele v nedeljo točno ob 10. Zbirališče in prijave do 9.30 v gostilni Martine v Zgornji Šiški.

Uprava gorenjske zimsko-sportne zveze nas naproša za objavo, da je na seji 14. t. m. soglasno zavrnila svojim verificiranim tekmovalcem nastop pri klubski tekmi SK Ilirije 18. t. m. v Ratech. Uprava obenem poziva tekmovalce, da se udeležijo tekem SK Bratstva, ki bodo 18. t. m. na Markeljnovi planini.

SK Marš obvešča vse podporne člane in igralce, da bo redni občni zbor v nedeljo dne 25. t. m. točno ob 8. v gostilni Predovič, Mesarska, 4. Odbor, ki bo podajal obracun dela, opozarja vse na važnost letosnjega občnega zbora, zaradi izpremembe klubovih pravil. — Odborova seja bo v ponedeljek dne 19. t. m. ob 20. v gostilni Zajci.

SK Ljubljana. Občni zbor bo v ponedeljek dne 19. t. m. ob 20. v restavraciji pri Šestici. Vabljeni vsi člani in simpatizerji kluba. Odbor.

STK Moste. Drevo članski sestanek. Važno za vse.

Na zadnji pokalni tekmi med BSK in Gradjskim v Zagrebu je padlo na blagajni okoli 61.000 din. Od tega zneska je BSK prejel okoli 40.000 din, ker so mu bili Zagrebčani še nekaj dolžni od prejšnje tekme v Beogradu. BSK-ovci so dobili za nedeljsko zmago vsak po 650 din premije. — Za primero, kakšne dohodeke prinašajo tekme drugod, navajamo iz prav zadnje dobe mednarodno srečanje med vojaškima reprezentancama Francije in Anglije, na kateri so imeli nič manj kakor 502.000 frankov dohodkov. Pri tem je treba še upoštevati, da so množice gledalcev tvorili vojniki, ki so imeli seveda brezplačen vstop.

V Zagrebu so prišli zaradi obilice snega v mestu na originalno idejo. Smučarska sekcija Gradjskega bo namreč drevo ob 20. kar po mestnih ulicah izvedla tekmovalne smučarske patrol, katerega se mislilo udeležiti vsi zagrebiški smučarski klubi. Patrole bodo startale v enominutnih presledkih druga za drugo, vsega štirje tekači v vsaki. Če bodo lahko skrbili za red po cestah, bo to res najboljša propaganda za smučarstvo.

Hrvatski atletski savez je predlagal Hrvatski sportni slogi, naj bi ona organizirala prve hrvatske sportne igre v letu 1940. O predlogu je znano toliko, da naj bi se v teku 8 ali 14 dni nekje v Hrvatski — prvič bi prišel v pošto samo Zagreb — izvedla čim obširnejša tekmovalna najboljših hrvatskih sportnikov v vseh glavnih sportnih panogah. Podrobnosti predloga za zdaj še niso znane.

Hacetu na sledu

Celje, 15. februarja

Razbojnika Haceta, ki ima sedaj na vesti tudi še umor orožniškega podnarednika Medena, so videli v sredo dopoldne na Vranskem. Tam je spraševal ljudi za pot do neke ženske, ki stanuje v okolici. Ljudje so po slikah spoznali, da je bil to Haceta. Orožniki so takoj krenili za njim v tej smeri. Haceta sicer niso našli, pač pa so aretirali na nekem kozolcu nekakega moškega iz Pišec na Bizeljskem, ki je znan prijatelj tuje lastnine. Pri njem so našli izrodo »Jutra«, v katerih so popisani zločini razbojnika Grebenška in tovarišev, ki so bili pred nekaj mesci obsojeni v Celju. Sumnijo, da je bil ta možik v zvezi z Grebenškovo tolpo. Iz Tuhinje so danes sporočili, da so tam videli moškega, v katerem so po slikah v listih spoznali Haceta. Orožniki poveljniki v Celju major Vindaljevič pa je danes prejel iz Škofje Loke pismo, v katerem mu neki možik sporoča, da bo izplačal 1000 din nagrade osem, ki bo izplačal Haceta živega ali mrtvega.

Postani in ostani član Vodnikove družbe

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Pr 50 par za besedilo, Din 3. davka za vsak oglas in enkratno pri-
stojbino Din 3. za šifro ali dajanje glasovov plačajo oni, ki take-
službi. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 12. — Dopol-
ni zbirne in enkratno pri- za vsako besedo, Din 3. davka
za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5. za šifro ali dajanje
glasovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20. —
Vsi ostali oglasni zbirne in enkratno pri- za vsako besedo, Din 3. davka
za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5. za šifro ali dajanje
glasovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 17. —

Službodo

Postrežnico
za popoldan, ishem. Sku-
mavec, Askerčeva 13.
3188-1

Perfektne

strugarja
kateri bo tudi opravil za-
logo železa in nadomestnih
delov, išče za svojo poprav-
ljalnico veleindustrija v
Sloveniji. Prednost imajo
prosilci, ki imajo moški
izpit. Ponudbe na ogl. odd.
Jutra pod znako »Stalno
mesto strugarja«.
3164-1

Kemičarke

kot praktikanke sprejme ta-
ko tiskarna bombaznih tka-
nin, belilnica in barvarna.
Prednost imajo oni, ki že
poznajo delo v tovarni. Po-
nudbe na ogl. odd. Jutra
pod šifro »Kemičarke«.
3157-1

Hišnik

brez otrok, ki ima veselje
s psi, dobi mesto 1. III.
t. I. Poizve se v pisarni dr.
Luckmann, Ljubljana,
Gradišče 4.
3181-1

Kleparskega in

kotlar. pomočnika
sprejme, Josip Otrčec,
Ljubljana, Za gradom 9.
3186-1

Zasluzek

Vsako prepiso-
vanje na stroj
prevzamem na dom. Naslov
pustiti v ogl. odd. Jutra
3127-3

Prodaj

Zamrznjene
vodovodne cevi
se najbolj uspešno in naj-
hitreje odslužuje z električ-
nim tokom. Take aparate
dobite pri Furjanu na Cr-
nuhah pri Ljubljani.
3141-6

Nove kante

iz bele pločevine, v vseh
dimenzijah proda trgovina
Lavrič, Celovška 28.
3176-6

BERMET-VINA

obvaruje hrpe. — Gostilničarji ga lahko
naroče že majhen sodeček. — Zahtevajte
povsod le
BERMET B. MARINKOVA iz SREMSKIH
KARLOVCEV. Fruška gora.

Kapital

Posojila
kratkoročna za trgovce in
obrtnike preskrbiti hitro.
RUDOLF ZORE, Ljublja-
na, Gledališka ulica 12.
3183-16

Posest

Hiša
z gostilno in trgovino ter
posestvom v Savinjski do-
lini, v prometnem industrijs-
nem kraju, ugodno napro-
daj. Ponudbe na podruž-
nico Jutra v Celju pod šif-
ro »Sigurna eksistenca«.
3169-20

Stanovanja

Mirna stranka
za 1. maj stanovanje z
dvema sobama in predpodo-
bo po možnosti s kopalnico,
v mestu ali periferiji. Po-
nudbe z navedbo cene na
ogl. odd. Jutra pod šifro
»Upokojenec 16«.
3179 21a

Sobo odda

Sobo
lepo opremljeno, s posebn-
nim vzhodom in dobro do-
mačo hrano, oddam 1. III.
t. I. Sokolska ul. 5, Prule.
3125 23

Lepo svetlo sobo

čisto, oddam dvema solid-
nima osebam. Event. s
hrano. Kopalnica. Stross-
mayerjeva 41., desno, na
sproti poljske gimnazije.
3178-23

Sobe išče

Sobico
išče solidna gospodinja. —
Ponudbe na ogl. odd. Jutra
pod šifro »Sobice«.
3174-23a

Garsoniero

prazno ali sobo, strogo se-
parirano, išče za takoj mlad
dobro situiran gospod. Po-
nudbe na ogl. odd. Jutra
pod šifro »Center«.
3182-23a

ZAHVALA

Za toplo sočustvovanje ob bridki in nenadni izgubi najinega dragega
soproga, brata in strica, gospoda

Ivana Mikliča

zlasti njegovim stanovskim tovarišem za častno spremstvo se pristrčno
zahvaljuje

užaloščena soproga in soročniki

G. Th. Rotman
SAMBO IN PETER
POTUJETA

78

Zdaj so krenili proti gozdu, saj jim
ni kazalo drugega, kakor da poizkusi-
jo priti skozenj. Toda kajme, voziček
je že pri prvem poizkusu običal med
debeli debli in ni mogel ne naprej
ne nazaj. Da, doktor ni ni mogel zle-
sti iz njega! Kaj je bilo zdaj čariti?

Glasbila

Pianino
vzajem na posodo proti
mesečni odškodnini na de-
želo. Ponudbe na ogl. odd.
Jutra pod šifro »Pianino«.
3156-26

Stroji

Underwood
pisalni stroj, res dobro
ohranjen in malo rabljen,
kupim. Ponudbe na ogl.
odd. Jutra pod šifro »Ura-
de«.
3185-29

Zivali

Lovski pes
mlad, dolgodlakast, bel, z
rjavimi lisami, sliči na ime
Vitez, se je izgubil. Sporo-
čila proti nagradi na Men-
cingerjeva 43.
3180-27

Pfizer

Fizol za kuho
dobite poceni pri
Sever & Komp.
Gospodstvska c. 5.
2709 33

Pohištvo

Spalnico iz
orehove korenine
in več kuhinjskih oprem
proda po stari ceni Krize
Franc, pohištvo, Vrhnika.
Ogleda se na skladišču v
Ljubljani, Prečna ul. 6, na
sproti Mestnega kupašišča.
3073-12

Dopisi

vignite v glasbenem
oddelku dospel

Amor 1940 Antigon. Blizu
Ljubljane. Brezhiben. Beo-
grad. Bibliofilija. Dober
plačnik. Dober avto. De-
kle. Dve osebi. Dobra
plačala. Diskretno. Do-
bro doba. Družnina. Do-
bro ohranjen. 1000 din.
Dobra gospodinja. Do din.
200.000. Dobra naložba.
Dobra gospodinja 176. Do-
bra garancija. Družnina.
Februar 16. Garantiran ve-
lik uspeh. Hida Hipoteke
20.000 din. Izobražena žena.
Idealna. Idealna mož. Ju-
goštrapa. Knjige. Kupim.
Kupec. K. G. Knjižice.
Kavarniška kuharica. Kom-
fort. Komfortno. Komfort
no maj. Ljubljana. Loko-
mobil. Lovca. Lasten dom.
Lepota pogoi. Metalna in-
dustrija. Mize. Mirne 66.
Manon. Mirno. Mesečno.
Nezgod. Nepodkupljiv ču-
vaj. Nemščina. Normalno
življenje. Nina O. F. Ome-
ga ura. Promet. Prijazen.

Naše gledališče

D R A M A

Petek, 16. ob 15.: Hudčev učence. Ljudska
predstava po globoko znižanih cenah
od 16 din navzdol.
Sobota, 17.: Profesor Klepec Red A.
Nedelja, 18. ob 15.: Snegulčica. Mladinska
pre-stava. Izven. Znižane cene od 20
din navzdol. Ob 20.: Neopravičena ura.
Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Shawov »Hudčev učence« kot ljudska
predstava. Upriporili ga bodo v petek ob
15. uri po globoko znižanih cenah od 16
din navzdol. Učinkovito dejanje za časa
ameriških osvobodilnih bojev, ki pokaže
človeško vrednost in junaštvo, očituje vse
dramatične vrline Shawa. Naslovno vlogo
bo igral Jan, nadalje sodelujejo Jerman.
Šarčeva, Maria Vera, Sever, Presetnik,
Brezigar, Levarjeva, Sancin, Drenovec,
Bratina in Cesar kot general Burgoyne.
Režija je dr. Kreftova.

O P E R A

Petek 16.: Lok. Plesni večer Pie in Pina
Mlakar. Izven.
Sobota, 17.: Trubadur. Premierski abon-
ma. Gostovanje Borisa Popova
Nedelja, 18. ob 15.: Lumpacijs Vagabun-
dus. Izven. Ob 20.: Rusalka. Izven.
Znižane cene od 30 din navzdol.

Abonenti reda A bodo imeli drevi za svoj
Drevi bosta nastopila Pina in Pia Mla-
kar v veliki Lhotkovi plesni kompoziciji
»Lok«, s katero sta žela v inozemstvu izre-
den uspeh, nič manjši kot z »Vragom na
vasi«, ki smo ga imeli priliko videti tudi
na našem odru. Glede nastanka dela je za-
nimivo, da sta ga koreograf ustvarjala
skupno s komponistom nekaj časa nepo-
sredno v naši sredi na gradu Bokalce. Ob
ninem današnjem nastopu bo vodil orke-
ster dirigent D. M. Štaneč.

Bivši član moskovske Velike opere, pari-
ške opere Comline in milanske Scale, ba-
rionist Boris Popov bo gostoval jutri v
Verdiejevem »Trubaduru« v partiji grofa
»une, ki jo bo pel v slovenskem jeziku. Po-
nov je pevec lepega polnega ohenem pa
tudi zelo mehkega glasu, ki ga obvlada z
naravnost moistroko tehniko kar mu eno-
ušno priznava evronska in ameriška kri-
tika. V naši uprizoritvi bodo ob velikem
pevcu nastopili še Franci, Basičeva in Ko-
reva. Dirigent dr. Štaneč.

Za stoletnico rojstva Čajkovskega pri-
te približni teden na oder njegova čudovi-
ta enoaktanka »Polnata« z Vidaličev Be-

MANUFAKTURA

celotno zalogo cca Din 80.000.—
samo metersko blago prodam po
stari nabavni ceni — Ponudbe na
oglasni oddelek »JUTRA« pod:
»Manufaktura«.

tettom, Franciom in Jankom in sulta iz
njegovega velikega taleta »Hresta«.

SENTJAKOB KO GLEDALIŠČE

Začetek ob 20.15

Sobota, 17.: Ujez (Uduženje jugoslov.
emancipiranih žen).
Nedelja, 18. ob 15.15.: Ujez. (Uduženje
jugoslov. emancipiranih žen). Popol-
danska predstava. Poslednjič.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Petek, 16. zaprto.
Sobota, 17.: Cigan baron. Red B.
Nedelja, 18. ob 15.: Zaroka na Jadranu.
Znižane cene. Ob 20.: Konto X. Zniž-
ne cene.

R A D I O

Petek, 16. februarja

Ljubljana 7: Jutnji pozdrav, napovedi,
poročila. — 7.15: Veseli zvoki (plošče). —
11: Šolska ura: Slovenske narodne pesmi
(g. S. Prek). — 12: Naše pesmi in napeti
(plošče). — 12.30: Poročila objave. — 13:
Napovedi. — 13.02: Račijski orkester. —
14: Poročila. — 18: Ženska ura: Okrasni
vrtovi (ga. ing. arh. Kat. Graselli). —
18.20: Zbor mandolin (plošče). — 18.40:
Francosčina (dr. S. Leben). — 19: Napo-
vedi, poročila. — 19.20: Nac. ura: O narod-
nih plesih. — 19.40: Objave. — 19.50: Iz-
seljenska poročila. — 20: Koncert s sode-
lovanjem g. Borisa Popova, prof. P. Šivca
in radijskega orkestra. — 21.30: B. Sme-
tana: Iz mojega življenja (plošče). — 22:
Napovedi, poročila. — 22.15: Harmoniko
igra g. Jenko Vilbald.

Beograd 18.20: Celjo. — 19.40: Havaški
kvartet. — 20: Narodne pesmi. — 21.50:
Moderna glasba (plošče). — 22.15: Plošče.
— Zagreb 17.15: Godalni kvartet. — 20:
Hrvatski pesniki in skladatelji. — 22.20:
Ples. — Praga 19.25: Zvočne slike. —
22.35: Plesna muzika. — 23: Češka glasba.
— Sofija 19: Klavirske skladbe. — 19.45:
Iz opere »Tristan in Isolde« — Dunaj 18:
Pester glasbeni spored. — 19.25: Veliki or-
kester. — 21: Brucknerjeva III simfonija.
— 23: Laska glasba. — Berlin 20.15: Pe-
ster spored. — 21: Veliki orkester. —
22.30: Laska glasba. 23: Orkestralni
koncert. — 24.10: Nočni koncert.

Iz življenja na deželi

TRZIC. Dne 20. februarja ob 20. bosta v
dvorani na Skali nastopila znani koncertni
pevec g. Slavko Lukman in član Narodne-
ga gledališča v Ljubljani g. Milan Skrlin-
šek. Program je zelo pester in smo pre-
pričani, da bo privedel tepe uspeha. Vstopni-
ce so v predprodaji v glavni trafiki
Perne.

DOBOVA. Društvo Rdečega križa bo
imelo v nedeljo 18. t. m. redno letno skup-
ščino. Vse redne člane viječno vabi pre-
sednik.

NOVO MESTO. Kino »Dome« v Sokol-
skem domu bo p. odvaj. danes in jutri ob
20.15 ter v nedeljo ob 16., 18. in 20.15 zvo-
ni film »Kapitan »Okna«. V glavni vlo-
gi: Harry Lauer. Predigra zvočna, r. Moh-
nji teden: »Izgubljena patrola«, v celini v
češk. m. jeziku. (—)

Iz Krškega

k— Smrt Lukase, e. a. p. orščaka. V ob-
činski bolnici v Krškem je v nedeljo zju-
traj umrl 72letni g. Marko Dečak. Bil je
po. odu s Trške gore pri Krškem in se je
že v rani mladosti posvetil mornarstvu.
Prepotoval je skoraj vsa mo. ja; posebno
je poznal Daljni vzhod in Indijo. Ob pre-
vratu je bil od italijanskih oblastev inter-
niran, a je pobegnil. Izgubil je ves svoj
prihranek, (okrog 1.000.000 din, in pok. in no.
Od prevrata dalje je bil hišnik v hiši ugled-
nega naprednega posestnika g. Kržmana.
Iz. r. sta je govoril italijanski, angleški in
nemški. Zapustil je hčer edinko, ki pa živi
v Argentini. Blagega pokojnika bomo ohrani-
li v najlepšem spominu.

k— Bonov sklad za dovršitev Sokolske-
ga doma v Krškem. Da se krški Sokol od-
dolži spominu velikega pokojnika, je skle-
nil ustanoviti Bonov sklad za dovršitev
Sokolskega doma. Br. Bon je bil eden
tistih, ki so se najbolj zavedali, kako po-
treben je društvu lastni dom in je ob vsa-
kem času pomagal graditi skupno trdnja-
vo. V ta namen so darovali namesto venca
na grob po 100 din bratje: Ivanuš Edo,
trgovca; Rumpret Fero, usnar; Rumpet
Ivo, tiskar; Pfeifer Joško, posestnik;
po 50 din bratje: dr. Rajar Janko, senator,
in Ipavec Rafael, živinodravnik, vsi iz Kr-
škega. Posnemajte!

k— Sreskemu čestnemu odboru je po-
stavljen gerent. Na novo so imenovani ve-
činoma bivši člani čestnega odbora, razen
bivšega načelnika g. Vodopivca Franca in
g. Lazarinija Henrika župana iz Krškega.
V določenem času mora sklicati gerent od-
borovo sejo, na kateri bo izvoljen novi na-
čelnik. Značilno je, da pri novem imenova-
nju članov sreskega čestnega odbora ni no-
benega odbojnika iz Krškega.

k— Občni zbor gasilske čete je bil v po-
nedeljek 12. t. m. izvoljen je bil z malimi
spremembami bivši odbor z predsednikom
Francem Jurčcem na čelu. — Združenje
gostilniških podjetij za krški srez bo ime-
lo občni zbor v sredo 28. t. m. ob 9. v go-
stilni g. Edvarda Kriegerja.

k— Narodno strokovna zveza je imela
za delavce in nameščence celulozne tovar-
ne iz Vidma pri Krškem prav dobro obli-
skano zborovanje, na katerem sta poročala
o delavskem vprašanju člana NSZ iz
Ljubljane.

Postani in ostani član
Vodnikove družbe!

Me tn: p. grebni zavod

Občina Ljub. Jana

V globoki žalosti naznanjamo vsem znancem in
prijateljem, da je za vedno zaspala po kratki bolezni,
gospodična

HENRIKA ŠANTEL

AKAD. SLIKARICA

Na zadnji poti jo sprejmemo v soboto, dne 17.
februarja 1940, ob 4. uri popoldne izpred mrliške veže
Zavetišča Sv. Jožefa (Vidovdanska cesta 9) na pokop-
ališče k Sv. Križu.

LJUBLJANA, dne 15. februarja 1940.

SASA, brat; AVGUSTA, sestra; RUZA, svakinja,
nečak in nečakinji ter ostalo sorodstvo.

Mestni pogrebni zavod

Občina Ljubljana

Umrl nam je naš ljubljani soprog, oče, sin, brat,
stric, svak in tast, gospod

Koser Svetozar

Pogreb blagega pokojnika bo v petek, dne 16.
februarja 1940, ob 4. uri popoldne, izpred mrliške veže
Zavetišča Sv. Jožefa (Vidovdanska cesta 9) na pokopa-
lišče k Sv. Križu.

LJUBLJANA, dne 15. februarja 1940.

Žalujoči ostali

Brez posebnega obvestila.

Prenehalo je utripati plemenito srce naše
iskreno ljubljene sestre, svakinje, sestričine,
tete in stare tete, gospodične

FRANJICE POGAČNIK

UČITELJICE V POKOJU

ki je dne 15. t. m. zjutraj po dolgi, mučni
bolezni, Bogu vdano za vedno zatisnila svoje
blage oči.

Pogreb nepozabne pokojnice bo v soboto
17. t. m. ob pol 4. popoldne iz hiše žalosti
na Dobravi pri Podnartu na domače pokop-
ališče.

Sv. maša zadušnica se bo brala na Dobravi
pri Podnartu in v Ljubljani.

Dobrava pri Podnartu, 15. februarja 1940.

Žalujoči bratje in sestre
ter ostalo sorodstvo

Naročniki „JUTRA“ so
zavarovani za Din 10.000!

Franc Prodnik

TRGOVEC IN POSESTNIK V STAHOVICI

Pogreb dragega pokojnika bo v soboto, dne 17.
februarja 1940 ob pol 10. uri dopoldne izpred hiše
žalosti na župno pokopališče v Stranjah.
Prosimo tihega sožalja in molitve.

STAHOVICA, dne 15. februarja 1940.

ŽALUJOČI BRATJE, SESTRE
IN OSTALO SORODSTVO

Umrla nam je naša mama in omama, gospa

ŠKOF IDA

roj. WANER

Pogreb bo v soboto, dne 17. februarja 1940 ob 2.
popoldne iz Zavetišča Sv. Jožefa (Vidovdanska cesta 9)
na pokopališče k Sv. Križu.

LJUBLJANA, dne 15. februarja 1940.

Žalujoči ostali